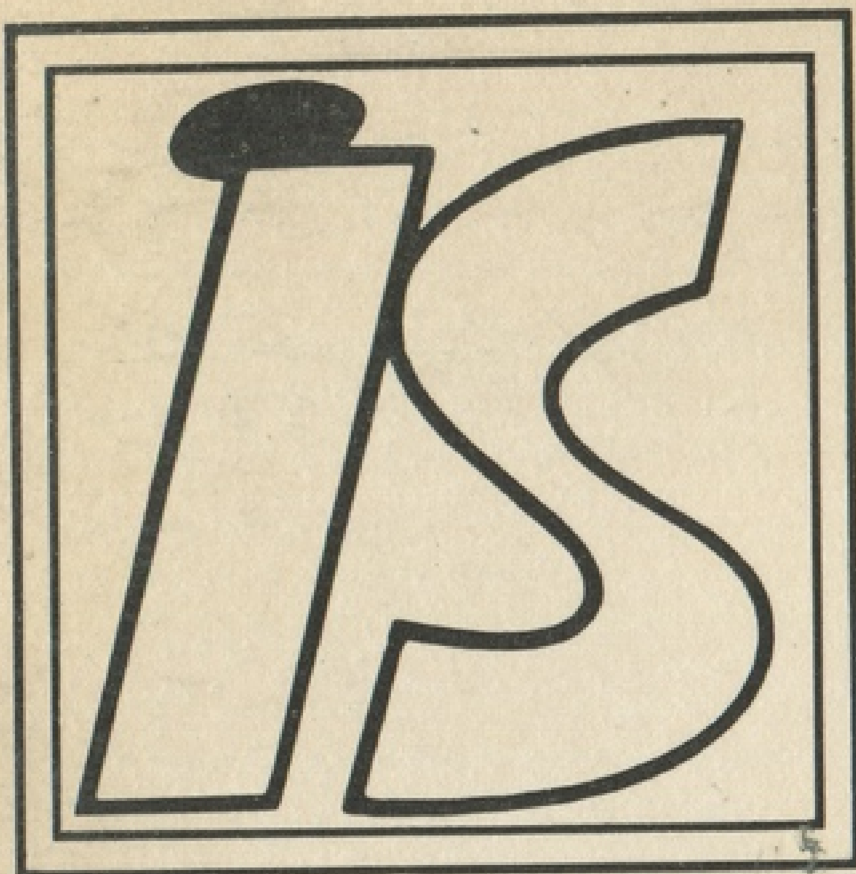
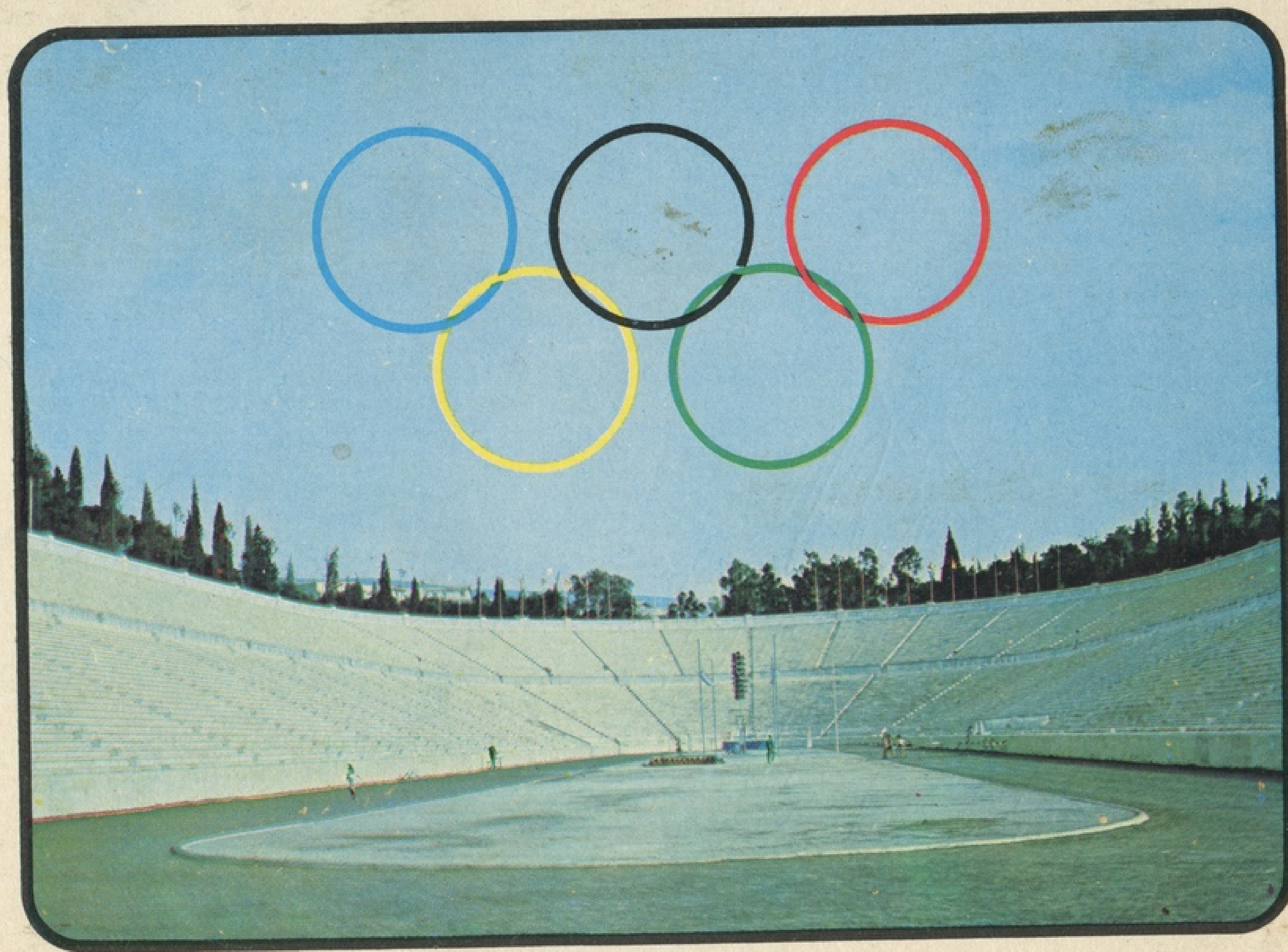
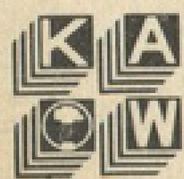

OD ATEN DO MOSKWY

Wszystko, co ciekawe –
w Ilustracjach Samoprzylepnych,
do kolekcjonowania
w specjalnie
opracowanych zeszytach.

* Poczet królów polskich
* Samoloty, na których walczyli Polacy
* Gwiazdy muzyki rozrywkowej
* Polscy olimpijczycy
* Kontynenty – Afryka
* Stare samochody
* Ptaki Polski
* Od Aten do Moskwy
* Samochody wyścigowe
* inne w przygotowaniu

NOWOŚĆ DLA KOLEKCJONERÓW

Przeszło dwa tysiące siedemset lat temu, około 776 roku przed naszą erą odbyły się w Grecji, w małej miejscowości Olimpia na Półwyspie Peloponeskim jedne z pierwszych igrzysk. Hellenowie zmagali się o to, kto szybszy, silniejszy, dzielniejszy. Igrzyska służyły podnoszeniu hartu ducha i sprawności ciała. Na czas olimpiad starożytni przerywali wojny i ogłaszali „pokój boży". Przez kilkadziesiąt wieków, odbywające się co cztery lata olimpiady były wielkim wydarzeniem antycznego świata i miarą czasu. W 334 roku naszej ery rzymski cesarz Teodozjusz I zakazał dalszego urządzania igrzysk. Olimpia, miejsce igrzysk oraz kultu greckich bogów, zaczęła podupadać, a kolejne wojny doprowadziły ją w końcu do ruiny. Igrzyska przeszły do legendy i wydawało się, że już nigdy nie odrodzi się ruch olimpijski.

A jednak współczesny świat wznowił olimpiady. Po to właśnie, aby młodzież różnych narodów zamiast walczyć przeciw sobie na frontach, mierzyła swe siły na stadionach w sportowej walce. Z tym hasłem wystąpił w 1888 roku Francuz, baron Pierre de Coubertin. W sześć lat później w Paryżu zebrali się przedstawiciele organizacji sportowych z kilkunastu państw i 25 czerwca 1894 roku podjęli historyczną uchwałę o wskrzeszeniu olimpiad. Pierwsze międzynarodowe spotkanie sportowe odbyło się dwa lata później w Atenach, stolicy kraju, w którym odbywały się ongiś helleńskie igrzyska.

I Igrzyska Olimpijskie rozpoczęły się w Atenach 5 kwietnia 1896 roku. Wzięło w nich udział około 300 sportowców, reprezentujących 13 narodowości. Otwarcia olimpiady dokonał król Grecji Jerzy I. Odegrano skomponowany specjalnie na tę okazję hymn olimpijski, wypuszczono z klatek tysiące gołębi symbolizujących pokojowy charakter igrzysk. Pierwszym mistrzem olimpijskim został amerykański student James Connoly, który zwyciężył w trójskoku. Oprócz lekkiej atletyki w programie olimpiady znalazły się gimnastyka, kolarstwo, pływanie, podnoszenie ciężarów, strzelanie, szermierka, tenis, zapasy.

Dziwne były te pierwsze olimpijskie zmagania; sport stawiał wtedy pierwsze kroki, konkurencje różniły się od dzisiejszych, słabiutkie były wyniki. A jednak wzbudziły powszechne zainteresowanie i entuzjazm wśród licznych widzów. Na zakończenie wszyscy mistrzowie otrzymali gałązki oliwne i srebrne medale, a zdobywcy drugich i trzecich miejsc — brązowe.

Autor tekstu:
TADEUSZ OLSZAŃSKI

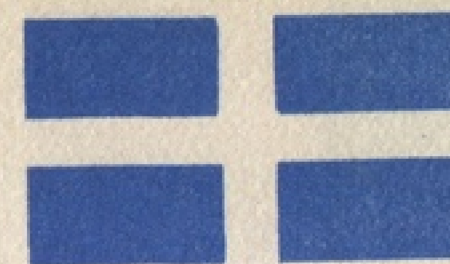
Ilustracje Samoprzylepne — fotografie
J. FOGLERA, J. LESZCZYŃSKIEGO,
L. ŁOŻYNSKIEGO, Z. MATUSZEWSKIEGO,
P. MYSTKOWSKIEGO, CAF, KAW, oraz
archiwalne ze zbiorów autora

Opracowanie graficzne:
BOŻENA CIESIELSKA-LESZCZYŃSKA

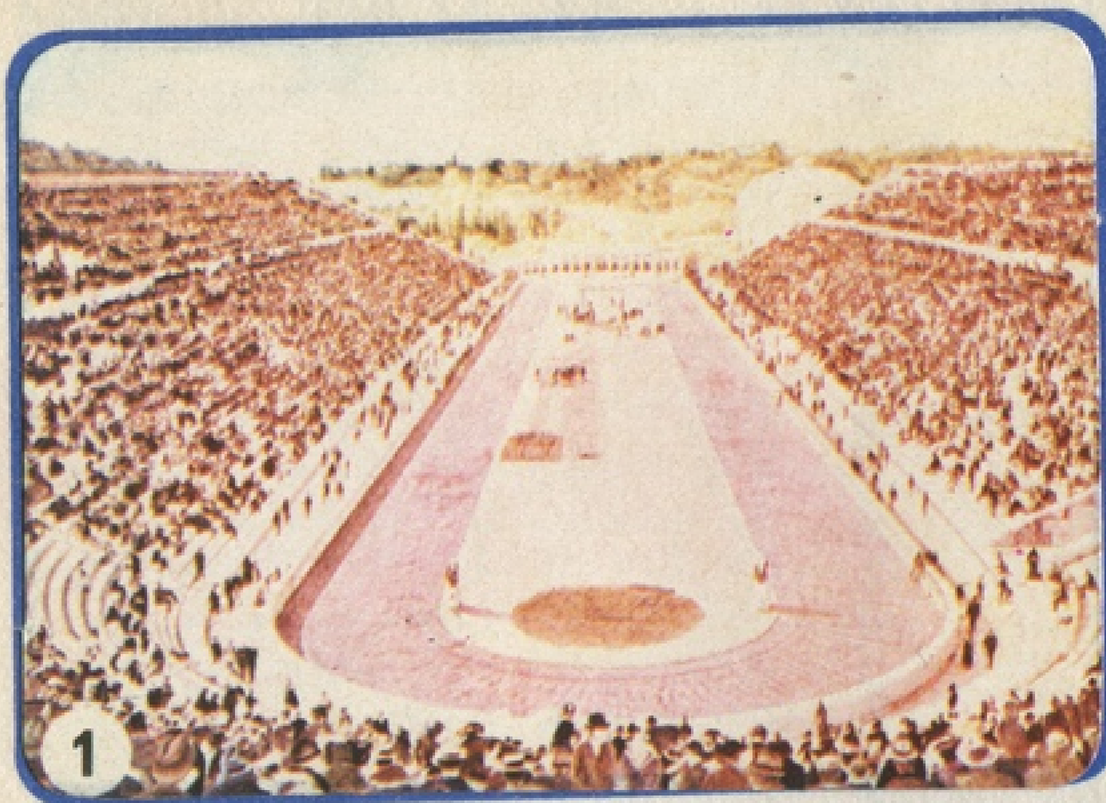
Redaktor serii:
ADAM JOŃCA

Redaktor techniczny:
DANUTA ŚWINARSKA

Druk i oprawa:
RSW „PRASA-KSIĄŻKA-RUCH"
Zakłady Graficzne w Ciechanowie
ul. Moniuszki 17/19 z. 893/79
nakład: 100 360 egz. O-128

I IGRZYSKA OLIMPIJSKIE – ATENY – 1896

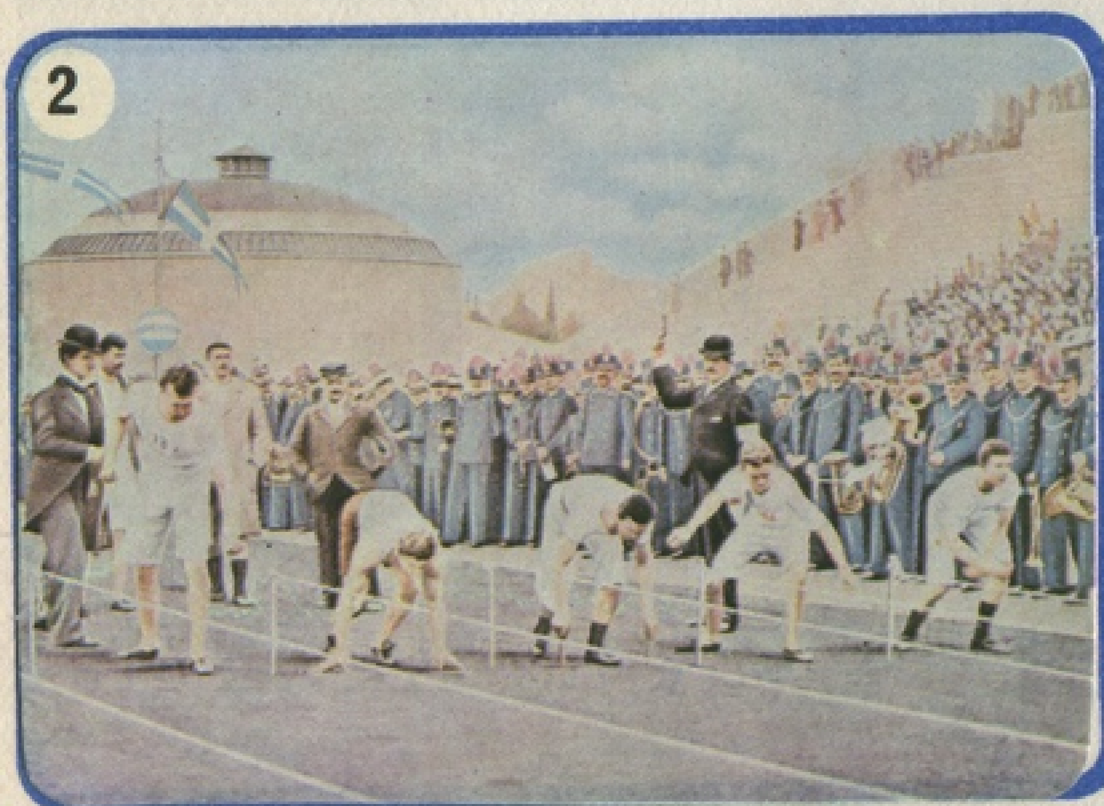

Zorganizowanie igrzysk napotkało duże trudności. W Atenach nie było stadionu. Zbudowano go za fundusze ze zbiórki społecznej i dzięki pomocy bogatego greckiego kupca Averofa. Z marmurowych bloków wzniesiono u stóp Akropolu stadion na 60 tysięcy widzów, który po dziś dzień jest ozdobą miasta.

Zwycięzca pierwszego biegu maratońskiego na dystansie 42 km i 195 m, grecki pasterz Louis Spyros. Bieg ten rozegrano dla upamiętnienia wyczynu starożytnego wojownika Filipidesa, który w roku 490 p.n.e. przebiegł z Maratonu do Aten, by przynieść wieść o zwycięstwie Greków nad Persami.

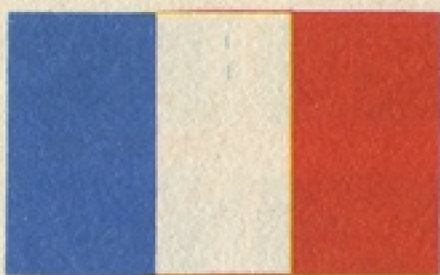

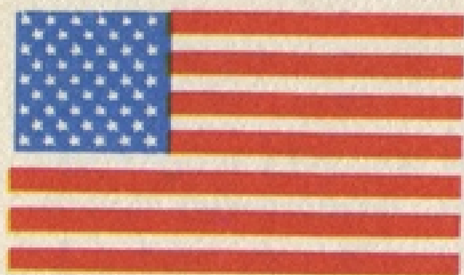
Bieg na 100 metrów. Nie znano jeszcze wtedy niskiego startu z przyklęknięcia i dopiero zwycięstwo Amerykanina Thomasa Burke, który pierwszy zastosował ten sposób, przyczyniło się do jego upowszechnienia.

Plakat I Igrzysk Olimpijskich w Atenach

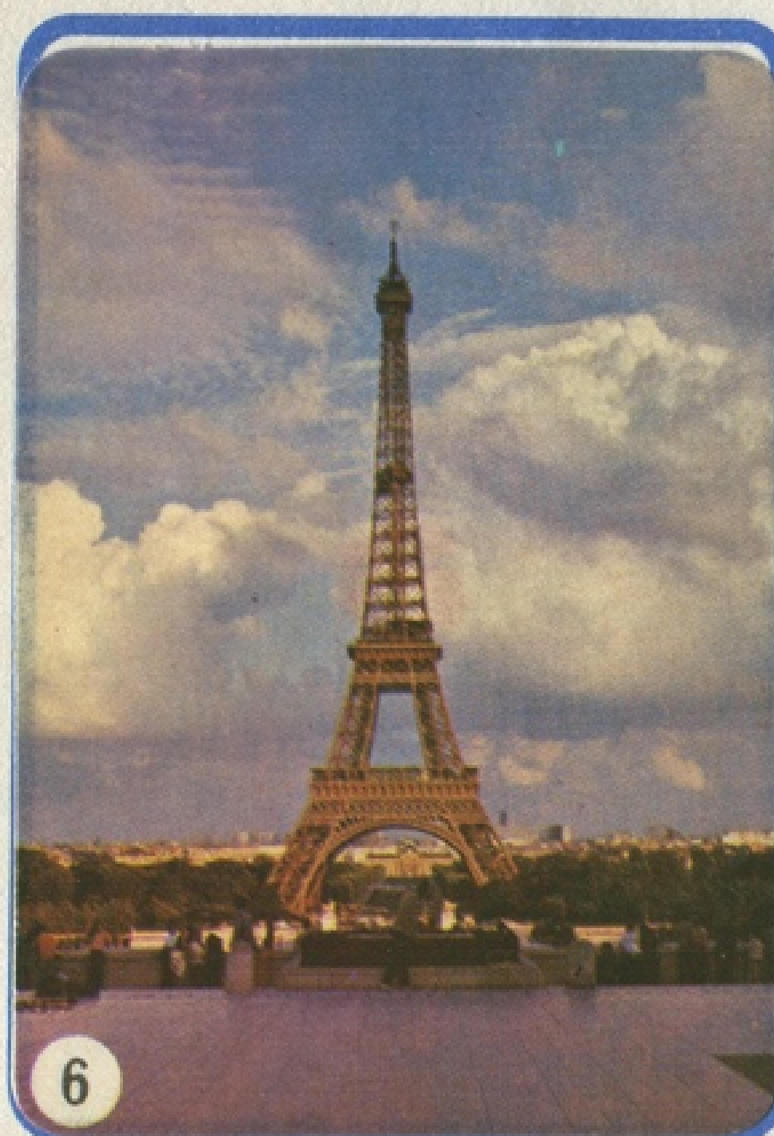
II IGRZYSKA OLIMPIJSKIE – PARYŻ – 1900

III IGRZYSKA OLIMPIJSKIE – ST. LOUIS – 1904

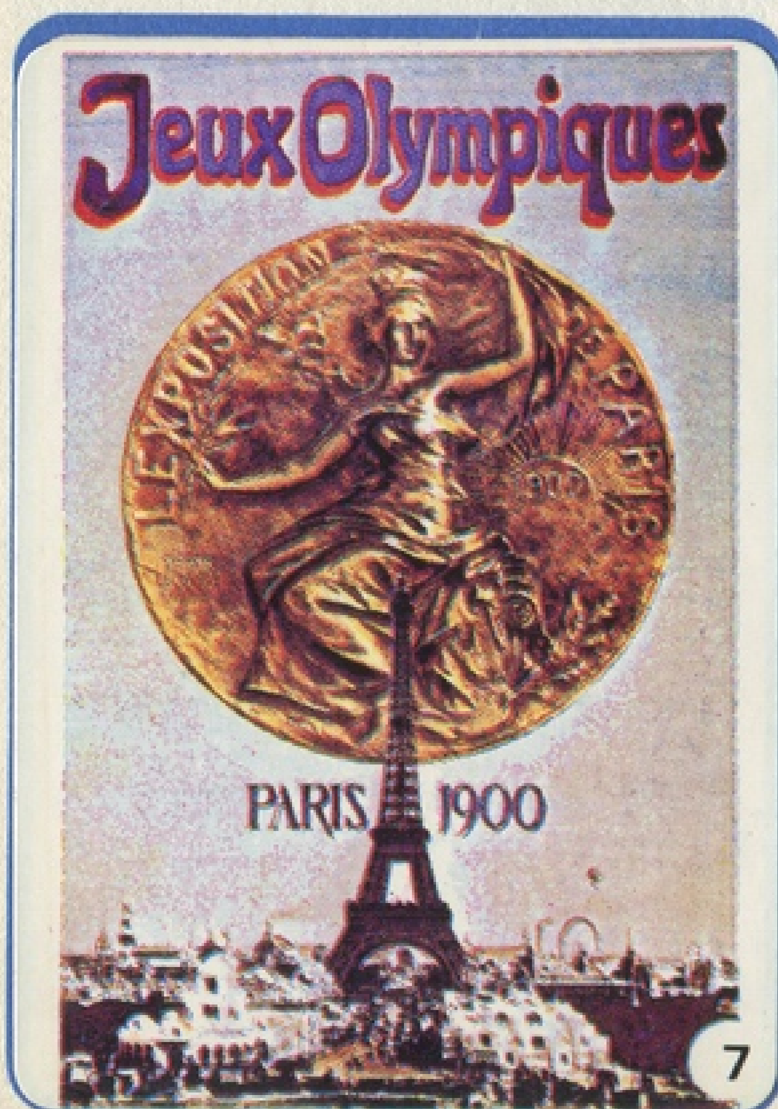

Zawody lekkoatletyczne II olimpiady odbywały się w Lasku Bulońskim. W czasie rzutów trzeba było uważać, aby dysk i oszczep nie zahaczyły o konary drzew.

Zbudowana dla upamiętnienia Wystawy Światowej wieża Eiffla, stanowiła większą atrakcję niż igrzyska, które odbywały się niejako w jej cieniu.

Po pierwszym sukcesie w Atenach przyszły niepowodzenia organizacyjne. Dwie następne olimpiady: w Paryżu i w Saint Louis nie udały się. Igrzyska zostały rozciągnięte w czasie i zawody w poszczególnych dyscyplinach odbywały się blisko cztery miesiące. W Paryżu konkurencją dla zawodów sportowych były rozmaite inne imprezy organizowane jeszcze ciągle z okazji Wystawy Światowej, a w Saint Louis olimpiadę „doczepiono" wręcz do międzynarodowych targów handlowych i zginęła ona w jarmarcznym zgiełku. O ile w Paryżu startowało 1060 zawodników reprezentujących 20 narodowości, to do Ameryki pojechało zaledwie 65 sportowców i tylko dzięki wystawieniu przez gospodarzy licznej drużyny, startowało w Saint Louis ogółem 500 osób z ośmiu państw. O pierwszeństwo walczyli ze sobą wyłącznie Amerykanie i tylko nielicznym, jak np. węgierskiemu pływakowi Zoltanowi Holmay udało się pokonać reprezentantów USA. Program poszerzono o kilka nowych dyscyplin, które już potem stale rozgrywano, takich jak boks czy koszykówka, ale wprowadzono też takie dziwolągi jak pływanie z przeszkodami przez obręcze i beczki, czy też przeciąganie liny.

Plakat II Igrzysk Olimpijskich w Paryżu

IV IGRZYSKA OLIMPIJSKIE – LONDYN – 1908

Dopiero czwarte z kolei igrzyska w 1908 roku w Londynie potwierdziły sens urządzania olimpiad. Wprawdzie i tutaj rozciągnięto zawody w czasie, ale Anglicy bardzo starannie wszystko przygotowali, zbudowali duży stadion olimpijski i pływalnię, nadali imprezie wielką rangę. Padł też rekord uczestnictwa. W Londynie startowało 2059 zawodników z 22 narodowych ekip.

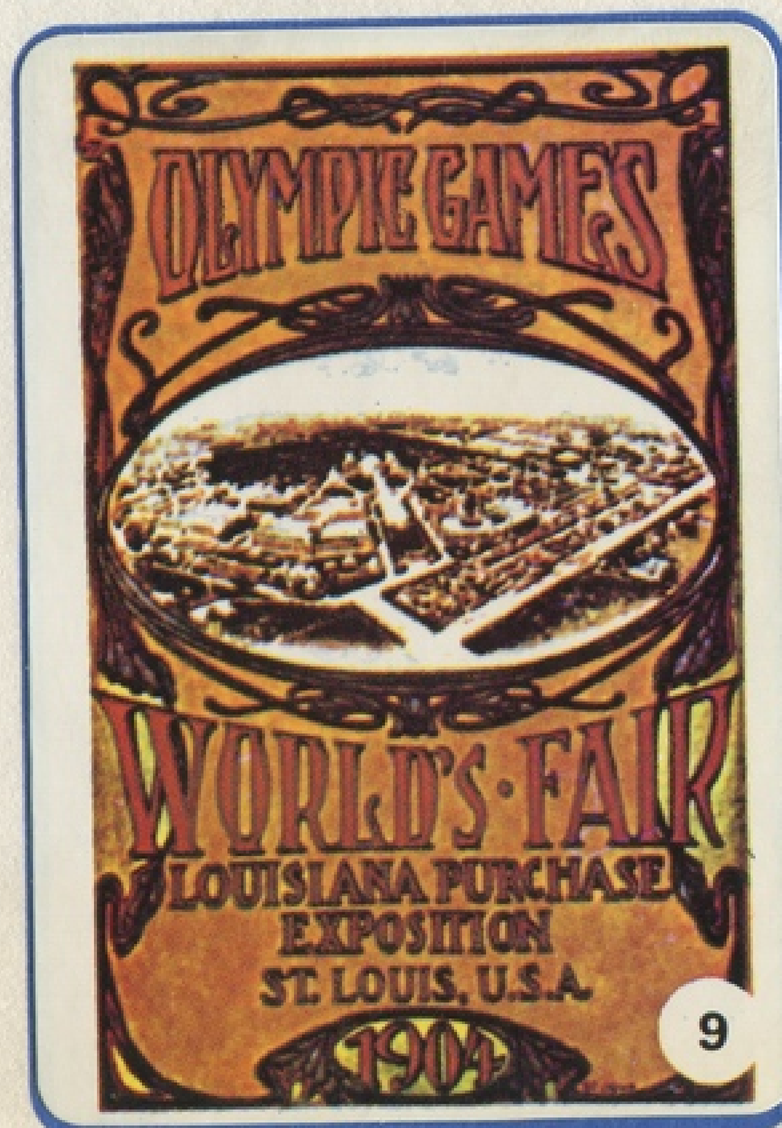
Mimo początkowych niedostatków zaczął się poprawiać poziom rywalizacji, pojawili się pierwsi wybitni sportowcy, bohaterowie igrzysk. Pierwszym wielkim mistrzem był Amerykanin Ray Ewry, który startował w zaniechanych później skokach z miejsca. Ewry startował na trzech olimpiadach i zdobył ogółem 8 złotych medali. Uzyskał imponujące wyniki: 165 cm w skoku wzwyż, 3,44 m w dal i 10,58 m w trójskoku, oczywiście wszystko z miejsca. Swoje rekordy osiągnął Ewry dzięki ogromnej sile woli. W dzieciństwie miał sparaliżowane nogi i dzięki ćwiczeniom gimnastycznym nie tylko odzyskał sprawność, ale i uzyskał kolosalną skoczność. Aż trzy złote medale zdobył w Saint Louis inny amerykański lekkoatleta Archie Hahn. Wygrał on biegi na 60, 100 i 200 metrów. Na tym ostatnim dystansie uzyskał wynik 21,6 sek. Rekord ten został pobity dopiero w 28 lat później.

Wielką sławą okrył się też sportowiec, którego nazwiska nie ma na listach olimpijskich zwycięzców. Był nim włoski cukiernik Pietro Dorando, który w Londynie jako pierwszy przekroczył metę maratońskiego biegu. Wyprzedził wszystkich faworytów i pierwszy pojawił się na stadionie. Tu jednak skręcił w złym kierunku, przebiegł kilka kroków i padł zemdlony. Podniósł się i znów upadł. Kiedy na stadionie pojawił się następny biegacz, kilku sędziów i kibiców podniosło małego Włocha i pomogło mu dojść do mety. Komisja sędziowska zmuszona była zdyskwalifikować Dorando i nigdy nie otrzymał on medalu.

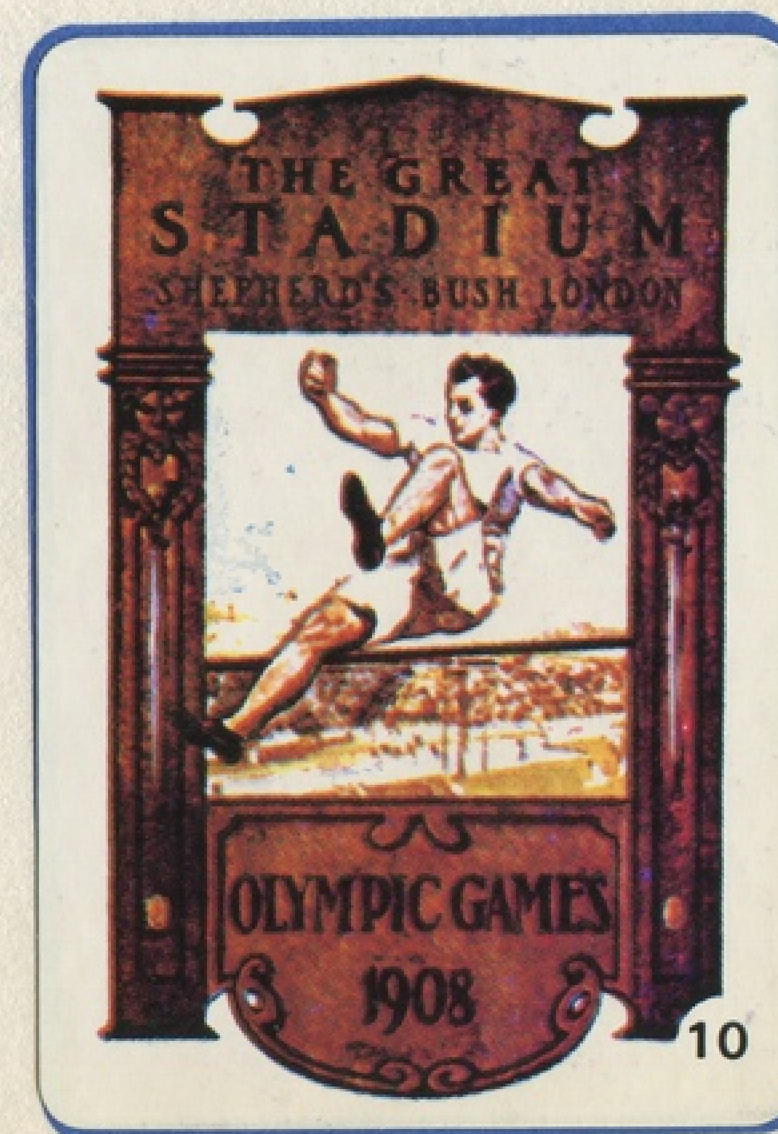

Słaniającego się na nogach małego Włocha Dorando po prostu doprowadzono do linii mety biegu maratońskiego w Londynie i przez to stracił swój złoty medal.

Plakat III Igrzysk Olimpijskich w Saint Louis

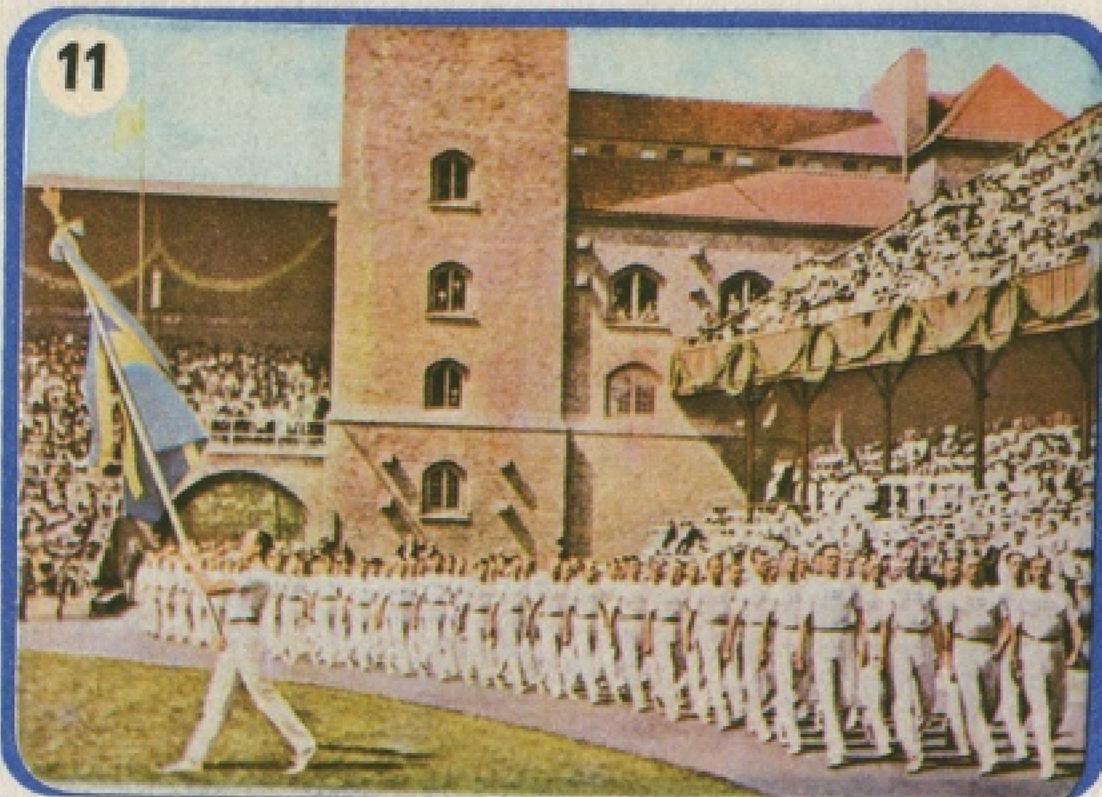

Plakat IV Igrzysk Olimpijskich w Londynie

V IGRZYSKA OLIMPIJSKIE – SZTOKHOLM – 1912

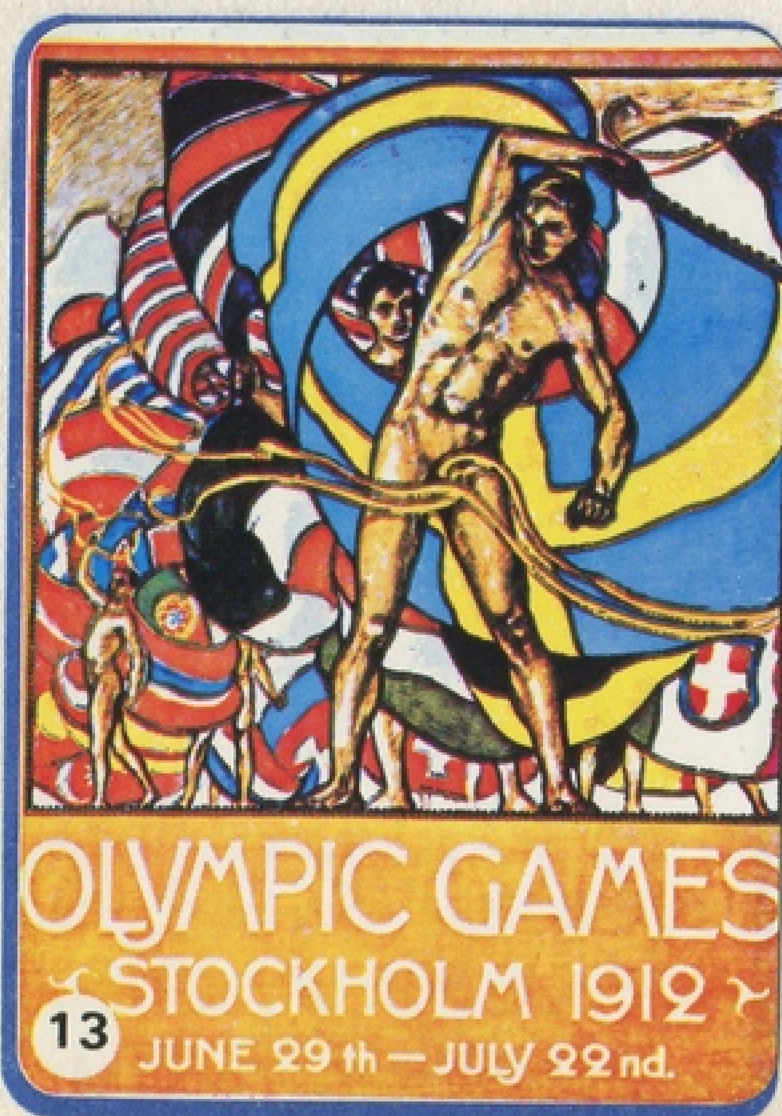

Uroczysta defilada uczestniczących w igrzyskach ekip odbyła się na specjalnym stadionie, który zbudowano w stylu przypominającym zamki Wikingów.

Znakomity pływak amerykański Kahanamoku był długo uważany za hawajskiego księcia, ponieważ nosił imię Duke. Nie miało to jednak nic wspólnego z książęcym tytułem. W dzieciństwie Duke nauczył się pływać po to, aby popisywać się przed turystami.

Plakat V Igrzysk Olimpijskich w Sztokholmie

Były to igrzyska udane pod każdym względem. Startowało w nich 3100 sportowców z 18 ekip. Codziennie zasiadało na trybunach 25 tysięcy widzów. Po raz pierwszy zorganizowano olimpijski konkurs sztuki. Wielki entuzjasta sportu, król Szwecji Gustaw V zadbał o dobre przygotowanie olimpiady i codziennie obserwował zawody. Pojedynki były zacięte, sypały się rekordy. Doskonały biegacz Hannes Kolehmainen zdobył 3 złote medale w biegach na 5 i 10 km oraz w przełaju na 8 km i zapoczątkował okres panowania Finów na długich dystansach. Duke Kahanamoku zademonstrował styl, jakim pływano na Hawajach, to znaczy pełzanie po wodzie — crawl. Wielkim bohaterem stał się fenomenalny lekkoatleta, szybki i zwinny Indianin Jim Thorpe. Zwyciężył w wprowadzonych przez Szwedów nowych konkurencjach: pięcioboju i dziesięcioboju, ale podobnie jak Dorando nie figuruje na listach olimpijskich mistrzów. W rok później odebrano mu w USA medale pod zarzutem, że był uprzednio zawodowcem.

Na tej olimpiadzie po raz pierwszy wystartowali Polacy, niestety, pod obcymi barwami zaborców, w ekipach Austrii i Rosji. Świetnie spisał się rotmistrz Karol Rómmel, któremu tylko upadek na ostatniej przeszkodzie jeździeckiego parcoursu odebrał zwycięstwo. Król Gustaw V odwiedził naszego olimpijczyka w szpitalu i wręczył mu złotą kopię olimpijskiego medalu.

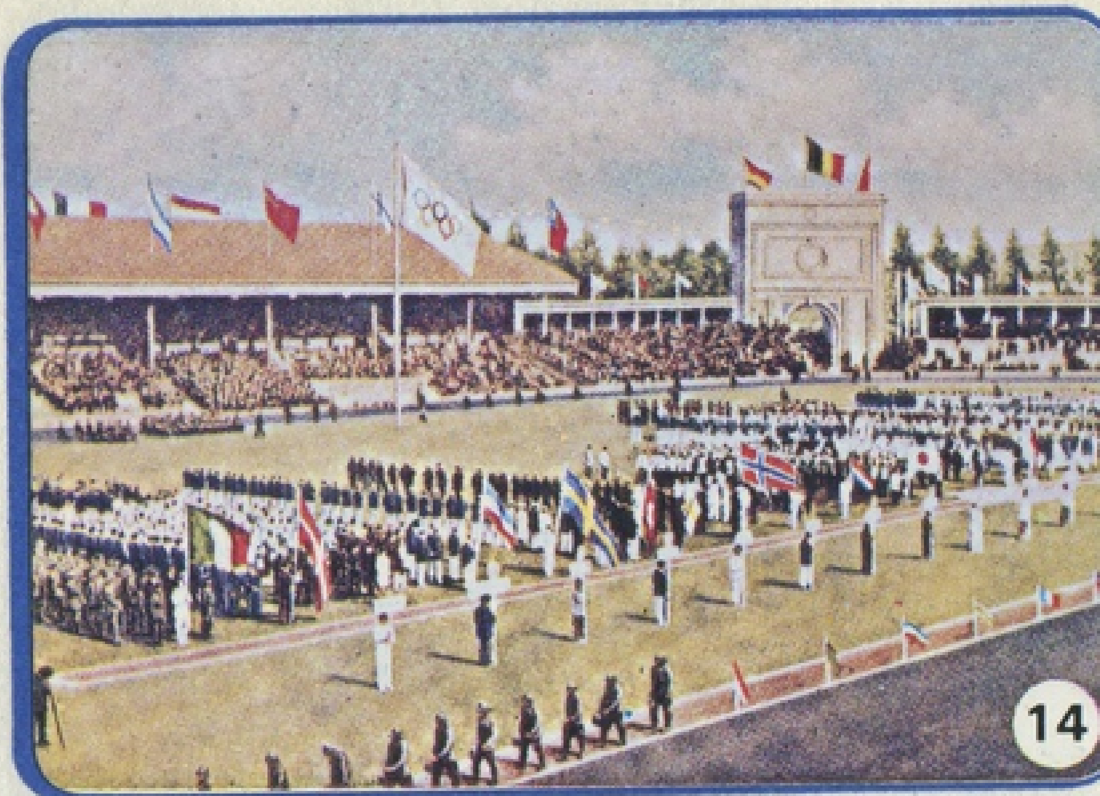
Po olimpiadzie w Sztokholmie nastąpiła ośmioletnia przerwa. Przeprowadzenie VI Igrzysk uniemożliwiła I wojna światowa.

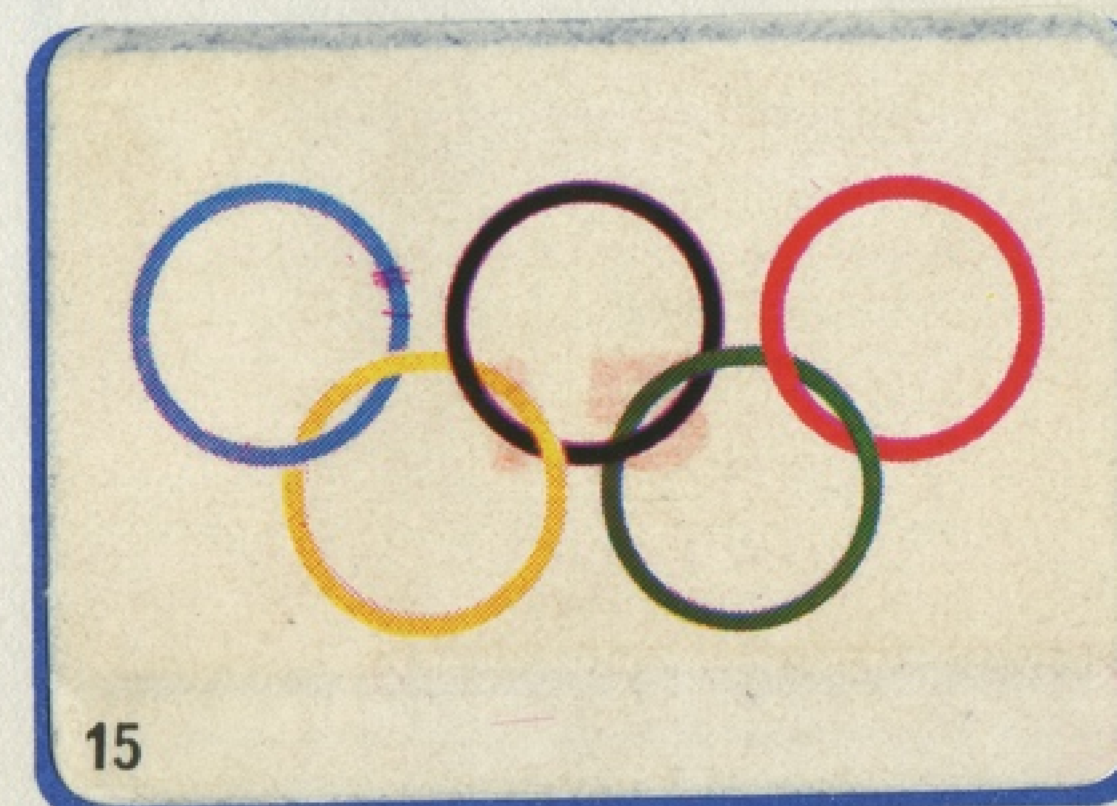
VII IGRZYSKA OLIMPIJSKIE – ANTWERPIA – 1920

W półtora roku po zakończeniu wojny, w kwietniu 1920 roku rozpoczęła się olimpiada. Stawiło się 2600 sportowców z 29 państw. Dymiły jeszcze zgliszcza w Antwerpii, ale świat był spragniony pokoju i manifestował to udziałem w igrzyskach, które odbywały się pod hasłami braterstwa i przyjaźni. Sensacją uroczystego otwarcia była maszerująca w ekipie USA 12-letnia Ailen Riggin. W kilka dni później zdobyła złoty medal w skokach z trampoliny do wody. Było to pierwsze „cudowne dziecko" w sporcie. Dla kontrastu w strzelaniu z broni myśliwskiej medale zdobył 72-letni Szwed Oscar Swahn. Ogółem Oscar Swahn zdobył 9 medali, w tym 5 złotych. Na następnych olimpiadach jego sukcesy kontynuował syn, Alfred, który „wystrzelał" w Paryżu i Amsterdamie 7 medali, w tym 3 złote. Swahnowie ustanowili swoisty, nie pobity po dziś dzień rodzinny rekord medalowy.

Pasjonujący pojedynek stoczyli ze sobą dwaj długodystansowcy — bohater przyszłych olimpiad Fin Paavo Nurmi oraz Francuz Joseph Guillemont, który był kombatantem spod Verdun. Wygrał on bieg na 5 km. Nurmi zrewanżował się zwycięstwem na 10 km. 23-letni wówczas Fin zwyciężył jeszcze w biegach przełajowych i ogółem zdobył w swoim pierwszym starcie 3 złote i 1 srebrny medal. Był to początek jego oszałamiającej kariery.

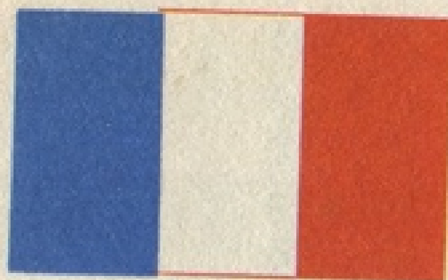
Uroczyste otwarcie powojennej olimpiady w Antwerpii odbyło się według nowego, zatwierdzonego przez Międzynarodowy Komitet Olimpijski ceremoniału z wciągnięciem flagi i przysięgą zawodników.

W Antwerpii po raz pierwszy pojawiła się flaga olimpijska z pięcioma kółkami. Splatają się one ze sobą i symbolizują braterstwo i sportową więź pięciu kontynentów: Europy (kolor niebieski), Azji (żółty), Afryki (czarny), Australii (zielony) i Ameryki (czerwony).

Plakat VII Igrzysk Olimpijskich w Antwerpii

VIII IGRZYSKA OLIMPIJSKIE – PARYŻ – 1924

John Weissmüller zdobył w Paryżu 3 złote medale, na następnej olimpiadzie w Amsterdamie 2 złote, a potem zasłynął jako filmowy aktor — Tarzan.

W olimpiadzie organizowanej już po raz drugi w Paryżu znalazła się wreszcie oficjalna ekipa niepodległej Polski. Startowało ponad 3000 zawodników z 44 państw. Dzięki składkom społeczeństwa wysłaliśmy do Paryża liczną, 76-osobową ekipę: bokserów, jeźdźców, kolarzy, lekkoatletów, piłkarzy, strzelców, szermierzy, wioślarzy, zapaśników i żeglarzy. Zetknięcie z wielkim sportem było dla większości naszych reprezentantów przykrą lekcją, odnieśliśmy jednak sukcesy. Pierwszy medal dla naszych barw zdobyła drużyna kolarska: J. Łazarski, T. Stankiewicz, J. Lange i F. Szymczyk w jeździe na torze na 4000 m. Polacy doszli do finału i zdobyli srebrny medal. Drugi medal — brązowy zdobył w jeździectwie rotmistrz A. Królikiewicz w konkursie skoków.

Wielkim bohaterem był Paavo Nurmi, który w Paryżu nie miał już konkurentów. Zdobył 5 złotych medali, zwyciężając w biegach od 1500 m aż do 10 km na przełaj. Ta ostatnia konkurencja została przeprowadzona w ogromnym upale. Połowa startujących zemdlała na trasie i nie dotarła do mety. Gwiazdą stał się też pływak amerykański John Weissmüller, który jako pierwszy uzyskał na 100 m czas poniżej minuty. W piłce nożnej objawieniem okazali się Urugwajczycy. Wnieśli na boisko pełną temperamentu i polotu grę. Zwycięstwo Urugwaju było wielką niespodzianką, gdyż w futbolu przez długie lata dominowała Anglia.

W 1924 roku odbyły się też pierwsze igrzyska zimowe, które Francuzi zorganizowali w Chamonix.

„W imieniu wszystkich zawodników przyrzekam, że pragniemy stanąć do Igrzysk Olimpijskich we współzawodnictwie opartym na lojalności i poszanowaniu rządzących nimi przepisów oraz uczestniczyć w nich w szlachetnym duchu, dla chwały sportu i honoru naszych ekip." Tę klasyczną i obowiązującą do dziś przysięgę złożył w Paryżu francuski lekkoatleta Georges Andre.

Plakat VIII Igrzysk Olimpijskich w Paryżu

IX IGRZYSKA OLIMPIJSKIE – AMSTERDAM – 1928

W Amsterdamie zakończył swoje olimpijskie występy wielki Paavo Nurmi. Zwyciężył w biegu na 10 km i zdobył dziewiąty złoty medal. Sekundowali mu z powodzeniem inni biegacze z Finlandii: Larva, Ritola, Laukola, którzy wygrali wszystkie biegi długie. Pod wpływem osiągnięć Nurmiego bieganie stało się w Finlandii narodowym sportem, a na całym świecie naśladowano tak zwaną fińską szkołę biegania.

Po wielu zmianach wreszcie wykrystalizował się program letnich igrzysk olimpijskich. W Amsterdamie przeprowadzono zawody w ciągu dwóch tygodni. Dopuszczono też kobiety do startu w lekkiej atletyce. Wprawdzie po raz pierwszy kobiety wzięły udział w olimpiadzie już w 1900 roku, ale tylko w tenisie i golfie. Później zezwolono im na start w łucznictwie, a w 1912 roku w pływaniu. Sportowe równouprawnienie kobiet następowało więc bardzo powoli. Dla nas dopuszczenie pań do konkurencji lekkoatletycznych okazało się szczęśliwe. Halina Konopacka zdobyła złoty medal w rzucie dyskiem. Wysłaliśmy do Holandii 67 sportowców w 10 dyscyplinach. Zdobyli oni w sumie 5 medali: złoty, srebrny i 3 brązowe. Ponadto zdobyliśmy jeszcze jeden złoty medal w zupełnie innej dziedzinie, a mianowicie w konkursie sztuki. Największe wyróżnienie otrzymał bowiem poeta Kazimierz Wierzyński za wiersz „Laur olimpijski".

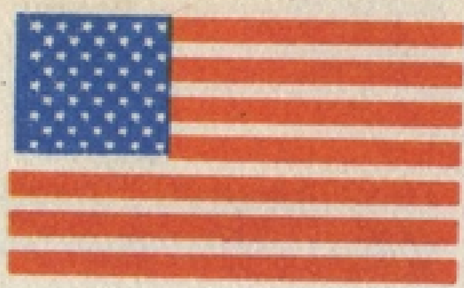
Halina Konopacka odniosła w Amsterdamie zwycięstwo i ustanowiła nowy rekord świata rzucając dyskiem na odległość 39,62 m.

Paavo Nurmi biegnie po swoje ostatnie zwycięstwo olimpijskie. W sumie zdobył 12 medali (9 złotych i 3 srebrne). Jego wielki talent został odkryty przypadkowo, w wojsku. Biegał z regularnością maszyny i ustanawiał rekordy świata, o jakich nikt nie marzył. Pochodził z małego miasteczka Turku, był skryty i małomówny, nie udzielał wywiadów i dlatego otrzymał przydomek „Wielkiego Niemowy".

Plakat IX Igrzysk Olimpijskich w Amsterdamie

X IGRZYSKA OLIMPIJSKIE

Igrzyska nie miały początkowo zbyt wielu entuzjastów. A jednak sport zafascynował świat i olimpiady doczekały się pierwszego jubileuszu. I to za oceanem. Wpłynęło to na zmniejszenie liczby uczestników do 1408 z 37 państw, ale za to poziom zawodów był bardzo wysoki. Ustanowiono 20 nowych rekordów świata i 32 olimpijskie. Największą sensacją były zwycięstwa Japończyków w pływaniu, którzy wyprzedzili niepokonanych przedtem Amerykanów.

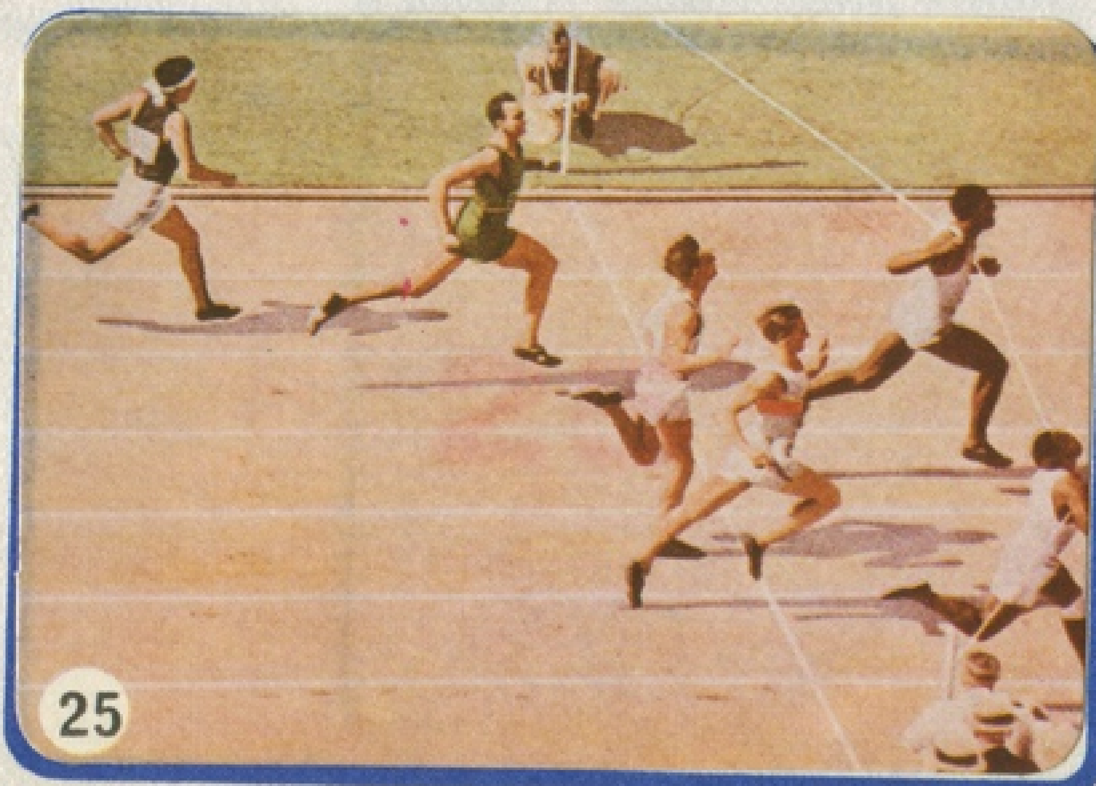
23

Amerykanie doskonale przygotowali jubileuszową olimpiadę. Los Angeles udekorowano emblematami olimpijskimi i flagami, na każdym kroku było widać, że igrzyska są wielkim wydarzeniem.

24

Dla olimpijczyków i towarzyszących im osób zbudowano specjalną wioskę olimpijską w pobliżu słynnego Hollywood.

25

W Los Angeles po raz pierwszy zastosowano taśmę filmową dla rozstrzygnięcia, kto zwyciężył. Dwóch znakomitych sprinterów USA E. Tollan i R. Metcalf wpadło bowiem na metę biegu na 100 m w identycznym czasie 10,3 s. Dopiero film wykazał, że Tollan był lepszy o milimetry.

26

Janusz Kusociński pokonał w biegu na 10 km słynnych biegaczy Iso-Hollo oraz Virtanena, przełamał tym samym wieloletnią hegemonię Finów na długich dystansach i zyskał miano następcy Nurmiego.

LOS ANGELES – 1932

Do Los Angeles wysłaliśmy bardzo skromną, zaledwie 20-osobową ekipę. Nasi sportowcy spisali się jednak doskonale, zdobyli 2 złote, 1 srebrny i 4 brązowe medale. Zwłaszcza dwa zwycięstwa: Stanisławy Walasiewiczówny w biegu na 100 m i Janusza Kusocińskiego na 10 km odbiły się szerokim echem na całym świecie. Stanisława Walasiewiczówna wyemigrowała z Polski do USA we wczesnym dzieciństwie. Była jednak związana z krajem i mimo nacisków nie zamierzała przyjąć obywatelstwa USA i startować w ich barwach. Kusociński wygrał po dramatycznym biegu, który ukończył z obtartymi do krwi stopami. Spuchnięte i pokaleczone po tym biegu stopy uniemożliwiły Kusocińskiemu start w następnych biegach. Był to pierwszy i ostatni występ naszego biegacza na olimpiadzie. W 1936 roku wyeliminowała go ze sportu kontuzja kolana. W 1939 roku powrócił na bieżnię, zaczął uzyskiwać doskonałe rezultaty, ale wojna przerwała sportową działalność. Janusz Kusociński we wrześniu 1939 roku bohatersko walczył w obronie Warszawy, został odznaczony Krzyżem Walecznych. Potem zgłosił się do konspiracji. W 1940 roku został aresztowany i zamordowany przez faszystów w Palmirach. Był wielkim sportowcem i patriotą.

Stanisława Walasiewiczówna w pięknym stylu pokonała w biegu na 100 m H. Strike z Kanady i wynikiem 11,9 s wyrównała rekord świata. Jej zwycięstwo było ogromną satysfakcją dla amerykańskiej Polonii. Walasiewiczówna niejednokrotnie podkreślała, że zagranie *Mazurka Dąbrowskiego* i wciągnięcie polskiej flagi na maszt w Los Angeles było dla niej sprawą honoru i wynagrodzeniem wielu trudnych chwil przeżywanych na obczyźnie.

Plakat X Igrzysk Olimpijskich w Los Angeles

XI IGRZYSKA OLIMPIJSKIE – BERLIN – 1936

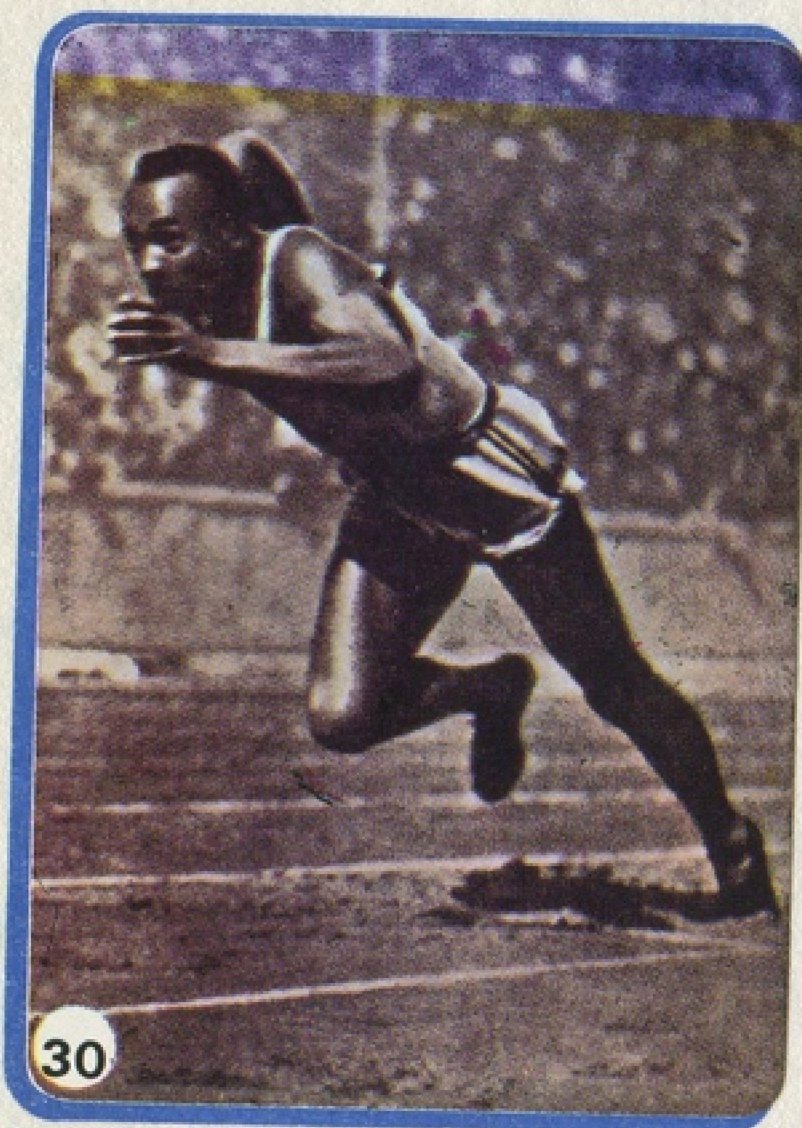
Nad olimpijskim stadionem w Berlinie niby złowrogi cień zawisnął potężny Zeppelin ze swastykami, symbolizujący potęgę militarną III Rzeszy.

Na wszystkich poprzednich olimpiadach sport dobrze służył sprawom pokoju i przyjaźni. W Berlinie miał zostać wykorzystany do zupełnie innych celów. Władcy III Rzeszy z Hitlerem na czele podjęli się organizacji igrzysk z zimnym wyrachowaniem, aby ukazać potęgę faszyzmu i przez zwycięstwa niemieckich sportowców udowodnić wyższość germańskiej rasy. MKOL powierzając Niemcom organizację igrzysk, postawił warunek, że będą one przebiegać w duchu równości i poszanowania praw. Faszyści oszukali kierownictwo ruchu olimpijskiego. Berlin był obwieszony flagami ze swastyką, ulice pełne były brązowych koszul SD i czarnych SS, gdyż Hitler nakazał, by w tym czasie chodzić w mundurach. Uroczystość otwarcia igrzysk i wieńczenia zwycięzców przekształcono w polityczne demonstracje siły.

A jednak wszystkie te zamierzenia propagandowe spaliły na panewce, gdy, oprócz przedstawicieli ras nordyckich, zaczęli zwyciężać również i inni. Już w pierwszym dniu, kiedy czarnoskóry reprezentant USA Cornel Johnson wygrał skok wzwyż, Hitler opuścił trybuny, aby uniknąć uściśnięcia dłoni Murzynowi. Potem uciekał wielokrotnie, zwłaszcza gdy na stadionie pojawił się Jesse Owens. Ten wspaniały sprinter zdobył 4 złote medale i stał się największym bohaterem igrzysk.

Do Berlina wysłaliśmy liczną ekipę. Niestety, Polacy nie osiągnęli większych sukcesów, zdobyli wprawdzie 6 medali, ale tylko srebrne i brązowe, bez złotego.

James Clevelend — z tych imion powstał skrót Jesse — Owens pochodził z biednej, wielodzietnej rodziny murzyńskiej. Jego sprinterski talent został odkryty już w szkole. W Berlinie Owens wygrał biegi na 100 i 200 m, skok w dal oraz sztafetę 4×100 m. Jego rekordy świata 10,2 s, 20,3 s i 8,13 m w skoku wyprzedziły epokę i przetrwały długie lata.

Plakat XI Igrzysk Olimpijskich w Berlinie

XIV IGRZYSKA OLIMPIJSKIE – LONDYN – 1948

Druga wojna światowa uniemożliwiła przeprowadzenie w latach 1940 i 1944 kolejnych XII i XIII Igrzysk Olimpijskich. Na starcie igrzysk w Londynie, w którym jeszcze widać było ślady bombardowań, stanęło 4140 sportowców z 59 krajów. Od tej olimpiady rozpoczął się nowy okres triumfalnego rozwoju sportu.

Londyńska olimpiada miała kilku bohaterów, ale największy rozgłos uzyskała Holenderka Fanny Blankers-Koen. Była pierwszą kobietą, która na jednej olimpiadzie zdobyła 4 złote medale i tym samym powtórzyła wyczyn Owensa. Pani Blankers-Koen, gdy startowała w Londynie miała 30 lat i dwoje dzieci. Francuzka Michèline Ostermayer zdobyła 2 złote medale, wygrała pchnięcie kulą i rzut dyskiem, a więc konkurencje wymagające dużej siły. Nie przeszkodziło to jej zostać później pianistką światowej klasy. W Londynie zaczynali swe wielkie kariery węgierski bokser Laszlo Papp oraz czechosłowacki biegacz Emil Zatopek.

Polski sport odradzał się z wielkim trudem po II wojnie światowej. Wysłaliśmy do Londynu 24 zawodników raczej po to, aby zamanifestować swoją obecność, niż walczyć o medale. A jednak Aleksy Antkiewicz zdobył brązowy medal w boksie. W olimpijskim konkursie sztuki przyznano złoty medal w dziale muzyki naszemu kompozytorowi Zbigniewowi Turskiemu za symfonię Olimpijską.

Fanny Blankers-Koen zdobyła swoje medale w biegach na 100 m i 200 m oraz w sztafecie 4x100 m. Czwarte zwycięstwo wywalczyła w biegu na 80 m przez płotki, wbrew opinii swego męża i trenera George Koena, który uważał, iż jego żona jest już za stara na skakanie przez płotki.

Igrzyska odbywały się w Londynie na stadionie Wembley

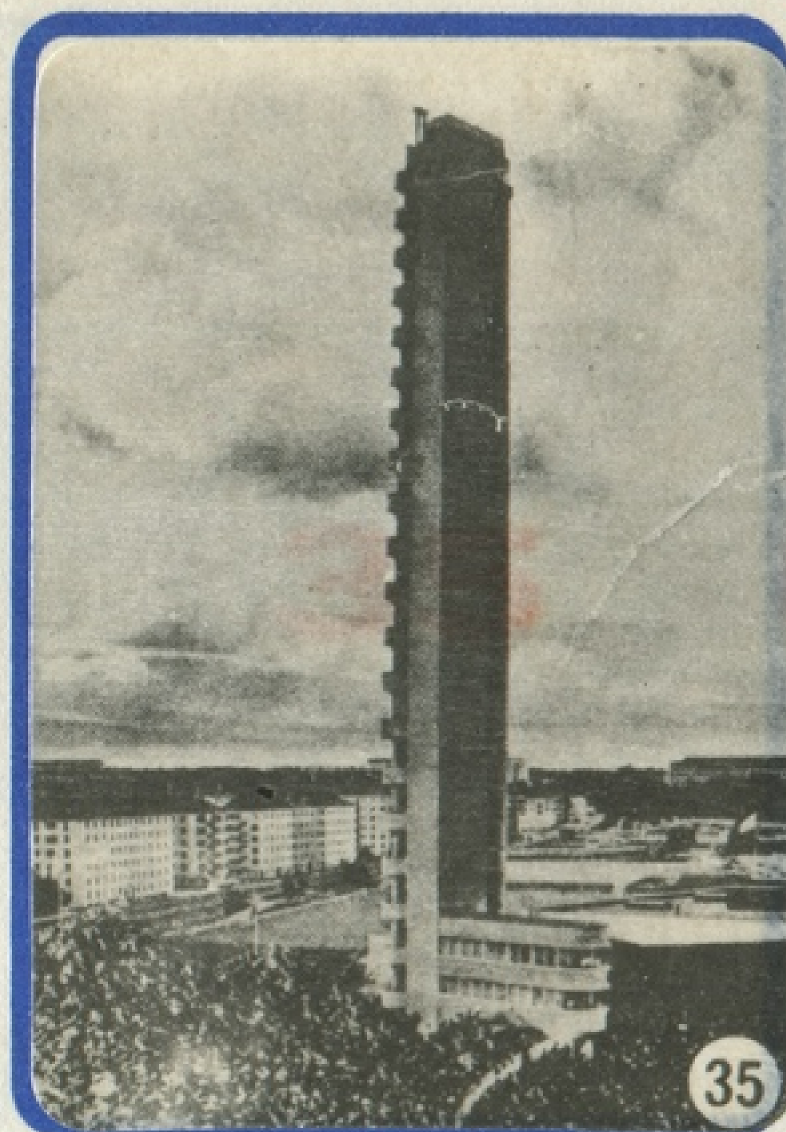

Plakat XIV Igrzysk Olimpijskich w Londynie

XV IGRZYSKA OLIMPIJSKIE – HELSINKI – 1952

Stadion olimpijski w Helsinkach

Emil Zatopek biegał nieefektownie, z grymasem wielkiego wysiłku na twarzy, jego zrywów i częstej zmiany tempa nie mogli wytrzymać rywale. Nazwano go „Czeską Lokomotywą".

Plakat XV Igrzysk Olimpijskich w Helsinkach.

Od 1952 roku w olimpiadach zaczęli uczestniczyć sportowcy ZSRR i z miejsca nawiązali walkę o pierwszeństwo z bezkonkurencyjnymi dotąd zawodnikami USA. Zaostrzyła się rywalizacja o medale, posypały się rekordy. Zaimponowali zwłaszcza radzieccy gimnastycy. Królem gimnastyków został Wiktor Czukarin, który zdobył 4 złote medale. Doskonale spisywały się radzieckie lekkoatletki, w rzucie dyskiem np. zdobyły wszystkie 3 medale. Amerykanie triumfowali w lekkoatletyce, boksie, koszykówce i pływaniu, czyli w swoich tradycyjnych konkurencjach. Ogromne sukcesy odnieśli w Helsinkach Węgrzy, którzy zawsze byli mocni w szermierce, ale teraz również świetnie zaprezentowali się w innych dziedzinach. Kilkunastoletnie pływaczki węgierskie zdobyły mnóstwo medali i zapoczątkowały erę „cudownych dzieci" w sporcie. W Helsinkach rozpoczęła wielką karierę jedna z najgłośniejszych piłkarskich jedenastek świata, „złota" drużyna Węgier z F. Puskasem, S. Kocsisem i Gy. Grosicsem na czele. Ale największym bohaterem tej olimpiady stał się Emil Zatopek. Zdobył 3 złote medale i jako pierwszy w dziejach igrzysk, wygrał biegi na 5 km i 10 km oraz maraton. Tego wyczynu nikomu nie udało się dotąd powtórzyć. Dodajmy, że jego żona — Dana została mistrzynią w rzucie oszczepem.

W tych rekordowo obsadzonych igrzyskach — 5867 zawodników z 69 państw — startowała polska ekipa złożona z młodzieży. Nasi sportowcy wywalczyli 4 medale, w tym 1 złoty.

XVI IGRZYSKA OLIMPIJSKIE – MELBOURNE – 1956

Olimpiada trafiła na antypody. Daleka wyprawa do Australii wpłynęła na zmniejszenie liczby uczestników, nie powstrzymało to jednak dalszego, stałego wzrostu poziomu igrzysk. Już nie tylko sypały się rekordy, ale i ustanawiano wyniki, o jakich poprzednio się nie śniło, obalono granice ludzkich możliwości. W pływaniu Australijczycy zdobyli większość medali. Największy rozgłos i uznanie zyskał radziecki biegacz Włodzimierz Kuc, zwycięzca na 5 km i 10 km. Jego rekord olimpijski na 5 km: 13.39,6 s, mimo ogromnego rozwoju sportu, przetrwał 16 lat! Wspomniany już uprzednio Węgier Laszlo Papp zdobył swój trzeci złoty medal, czego dotychczas nie udało się nikomu powtórzyć w boksie.

Dla Polaków była to trudna olimpiada. Daleka podróż i aklimatyzacja. Wysłaliśmy starannie dobraną, niezbyt dużą ekipę, ale z poważnymi medalowymi szansami. Zostały one spełnione. Zdobyliśmy 9 medali: złoty i po 4 srebrne oraz brązowe, a ponadto wiele miejsc w pierwszej szóstce. Polacy zaczęli się liczyć w wielkim sporcie.

Elżbieta Krzesińska-Duńska nawiązała do wielkich tradycji i zdobyła w Melbourne złoty medal w skoku w dal, wyrównując własny rekord świata 6,35 m.

W pływaniu Australijczycy zdobyli większość medali. Na zdjęciu — Jon Hendriks

Plakat XVI Igrzysk Olimpijskich w Melbourne.

XVII IGRZYSKA OLIMPIJSKIE

Stadion olimpijski w Rzymie, na którym przeprowadzono olimpiadę po raz pierwszy transmitowaną przez telewizję na cały świat.

W 1960 roku wszystkie drogi prowadziły do Rzymu. Olimpijskie igrzyska powróciły do jednej z kolebek starożytności. W Rzymie na każdym kroku splatała się starożytność z nowoczesnością. Na starcie stanęło 5396 sportowców z 84 krajów. Nigdy jeszcze tyle państw nie uczestniczyło w igrzyskach. My również wysłaliśmy największą w dziejach ekipę: 198 sportowców. Ale też nigdy przedtem polski sport nie osiągnął takich rezultatów. Polacy zdobyli 21 medali: 4 złote, 6 srebrnych, 11 brązowych. W nieoficjalnej punktacji Polska uplasowała się na szóstej pozycji. A przecież na żadnej poprzedniej olimpiadzie nie było tak ostrej rywalizacji jak w Rzymie.

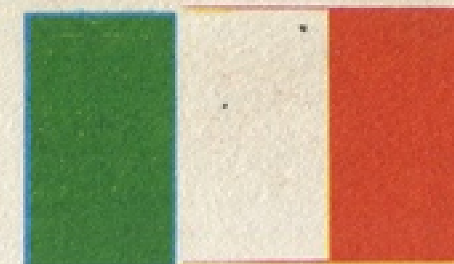
Zdzisław Krzyszkowiak i Józef Szmidt triumfowali na stadionie olimpijskim w biegu na 3 km z przeszkodami oraz w trójskoku. W finale turnieju bokserskiego walczyło aż czterech Polaków, a Kazimierz Paździor zdobył mistrzostwo w wadze lekkiej. W podnoszeniu ciężarów dwóch Polaków stanęło jednocześnie na podium, bo Ireneusz Paliński zdobył złoty, a Jan Bochenek brązowy medal w wadze półciężkiej. Nie wszyscy nasi faworyci odnosili zwycięstwa. Na przykład Janusz Sidło w eliminacjach uzyskał najdłuższy rzut 85,14 m, ale na drugi dzień w finale rzucał słabiej i zwyciężył radziecki oszczepnik Cybulenko. Nikt natomiast nie liczył na Jarosławę Jóźwiakowską, która dosłownie w ostatniej chwili trafiła do ekipy, a właśnie ona zdobyła srebrny medal w skoku wzwyż. Igrzyska obfitowały w wiele sensacji, choćby takich, jak zdobycie 2 złotych

Sportową drogę Zdzisława Krzyszkowiaka często porównywano do „kariery z kolcami", ponieważ prześladowały go liczne kontuzje. Właśnie przez to w Melbourne nie zdobył medalu. Potem jednak w 1958 roku na mistrzostwach Europy w Sztokholmie odniósł wielki sukces wygrywając biegi na 5 km i 10 km, wreszcie zaś uwieńczył swoje wysiłki olimpijskim medalem.

Ruiny Colosseum, gdzie odbywały się słynne rzymskie igrzyska. Opodal tego pomnika antycznej kultury znajdowała się meta biegu maratońskiego.

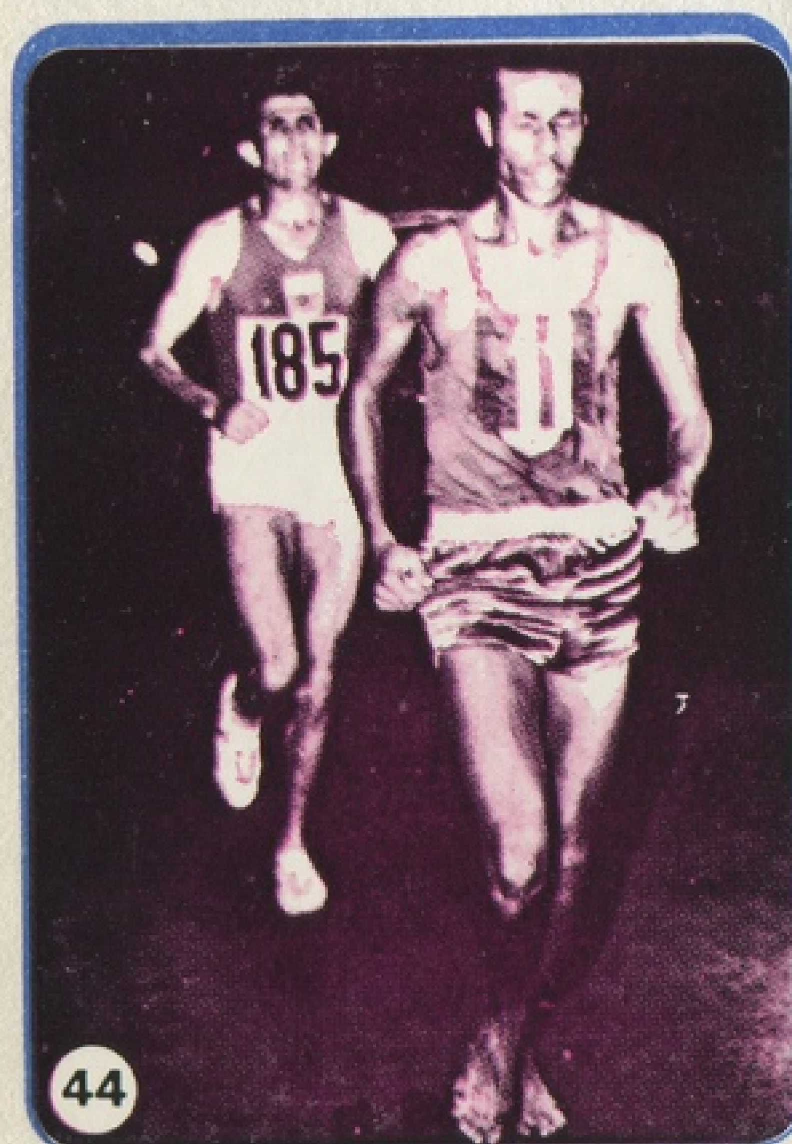

medali w skokach do wody przez reprezentantkę NRD Ingrid Kramer, czy też zwycięstwo Pakistanu nad absolutnymi dotąd mistrzami w hokeju na trawie — Indiami.

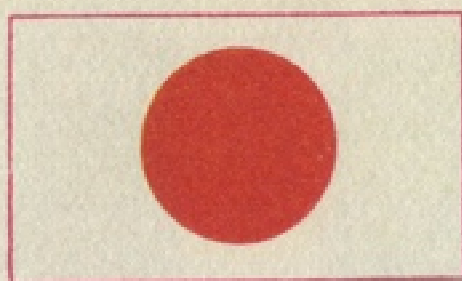
Plakat XVII Igrzysk Olimpijskich w Rzymie

Nawet najwięksi znawcy nie przewidywali, że zwycięzcą biegu maratońskiego zostanie żołnierz gwardii cesarza Etiopii — Bikila Abebe. Trasę maratonu przebiegł on boso.

XVIII IGRZYSKA OLIMPIJSKIE

Największym problemem dla Tokio było połączenie znajdujących się w różnych dzielnicach miasta obiektów olimpijskich drogami szybkiego ruchu. Biegły one estakadami i wiaduktami nad labiryntem ciasnych uliczek i całkowicie zmieniły strukturę komunikacyjną miasta. Oto fragment jednej ze słynnych „Olimpic Express Way".

Obiekty olimpijskie zbudowane z okazji olimpiady łączyły nowoczesność z tradycyjnymi formami japońskiej architektury, czego dowodem olimpijska pływalnia.

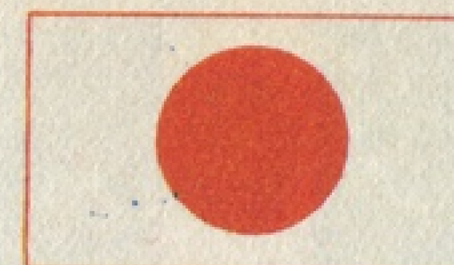

Stadion Kamazawa w Tokio

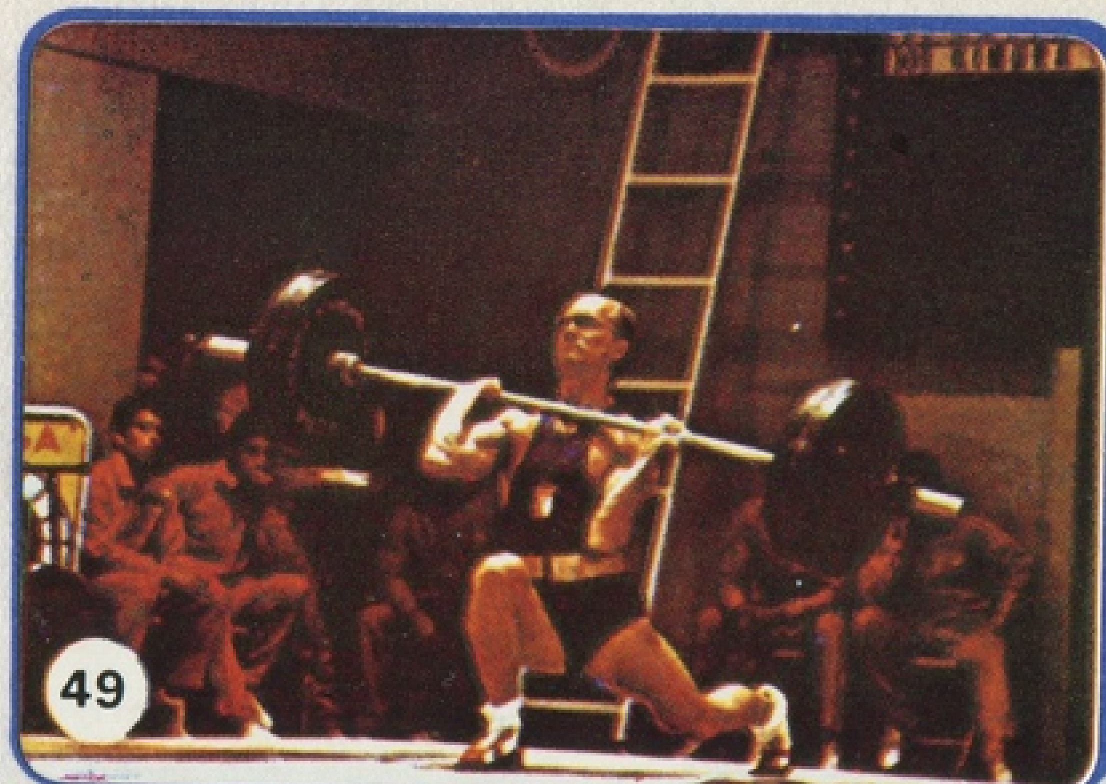
Po Europie, Ameryce i Australii igrzyska trafiły na czwarty kontynent, do Azji. Dziesięciomilionowe Tokio, jedno z największych miast świata, oszałamiało przybyszów. Relacja telewizyjna z igrzysk dzięki satelitarnym połączeniom docierała do wszystkich miejsc na świecie.

Blisko 3000 dziennikarzy obserwowało zmagania, na miejscach prasowych znajdowały się minitelewizory, a na 9 kanałach można było zobaczyć, co dzieje się w danej chwili na olimpijskich arenach. Zaskakujące były zwycięstwa młodych sportowców. 18-letni Amerykanin Don Scholander zdobył 4 złote medale w pływaniu. 17-letnia Rumunka Michaela Penes wygrała rzut oszczepem. Wśród objawień olimpiady były również reprezentantki Polski — Irena Kirszenstein (dziś Szewińska) i Ewa Kłobukowska. Zaczęły one uprawiać sport zaledwie w 1961 roku, a już w swoim pierwszym wielkim starcie biły rekordy świata, zdobywały medale, zyskały sławę. Polscy sportowcy odegrali wybitną rolę w igrzyskach, zdobyli 23 medale, w tym 7 złotych

Doskonale spisali się nasi bokserzy, którzy w finale w ciągu pół godziny zdobyli 3 złote medale. J. Grudzień, J. Kulej i M. Kasprzyk pod rząd wygrali swoje pojedynki. I na tych igrzyskach dokonywano niebywałych wyczynów. Bob Hayes z USA przebiegł 100 m w 9,9 s. Peter Snell z Nowej Zelandii wygrał biegi na 800 m i 1500 m. Bikila Abebe po raz drugi zwyciężył w maratonie. W gimnastyce męskiej wszystkie niemal medale zdobyli Japończycy. Ale we wprowadzonym do programu na ich życze-

nie judo, w turnieju wszechwag zwyciężył Holender A. Geesink, co stało się dla Japończyków niemal narodową klęską.

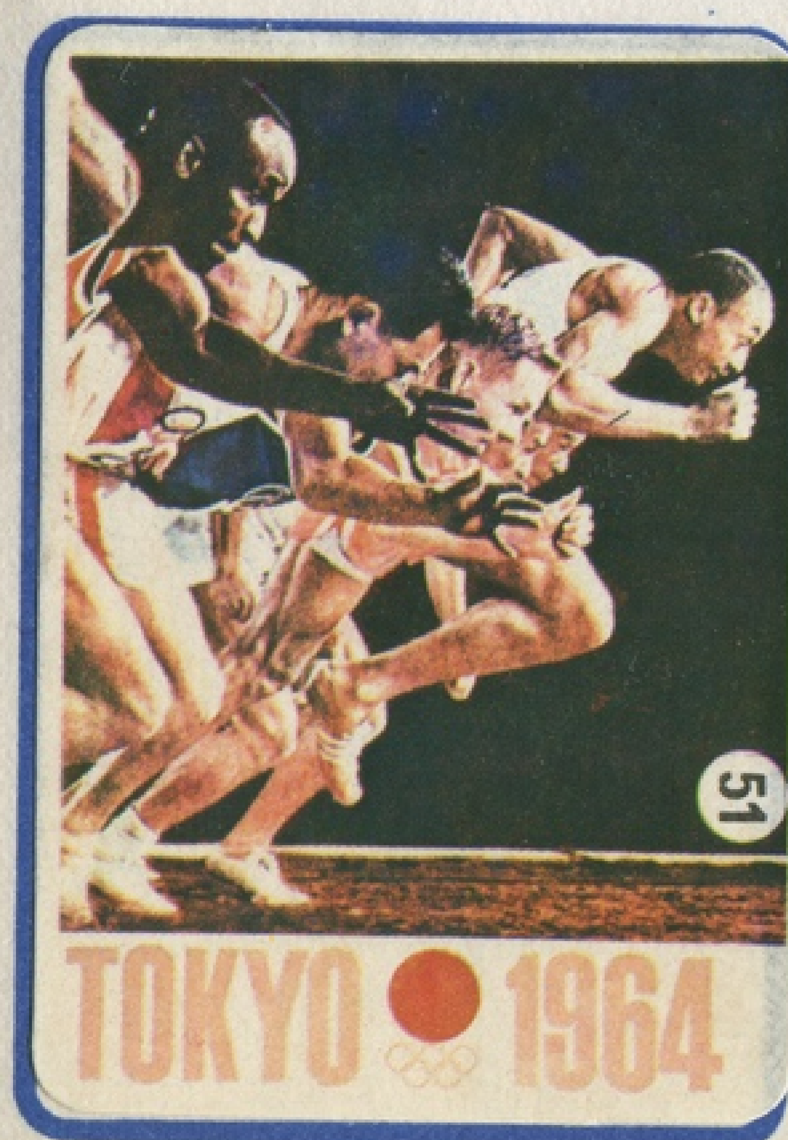

Waldemar Baszanowski zdobył w Tokio złoty medal w podnoszeniu ciężarów, ustanawiając nowy rekord świata 432,5 kg w trójboju wagi lekkiej.

Teresa Ciepła, Irena Kirszenstein, Halina Górecka, Ewa Kłobukowska — w takiej kolejności pobiegły nasze sprinterki w sztafecie 4 × 100 m po złoty medal i nowy rekord świata 43,6 sek. Kirszenstein zdobyła jeszcze 2 srebrne medale na 200 m i w skoku w dal, a Kłobukowska brązowy w biegu na 100 m. Był to pełny triumf naszych dziewcząt. Na zdjęciu — Górecka i Kłobukowska w czasie zmiany.

Plakat XVIII Igrzysk Olimpijskich w Tokio

XIX IGRZYSKA OLIMPIJSKIE

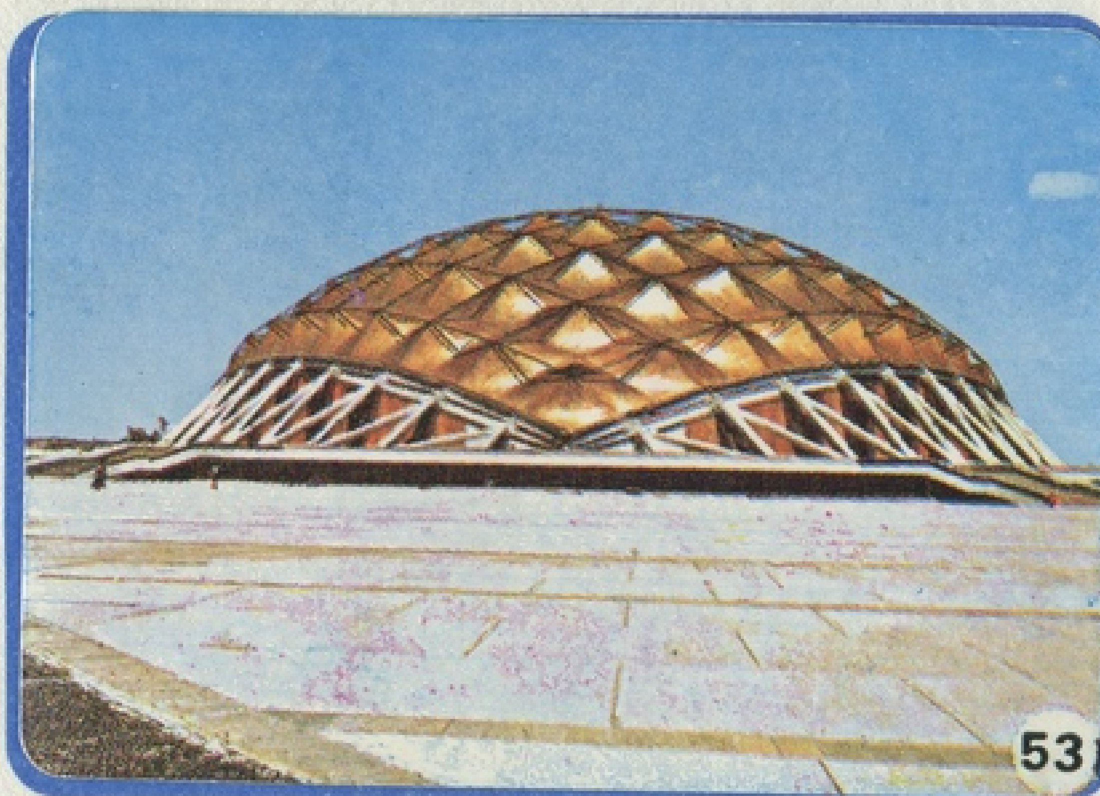
Stadion olimpijski w Ciudad Mexico.

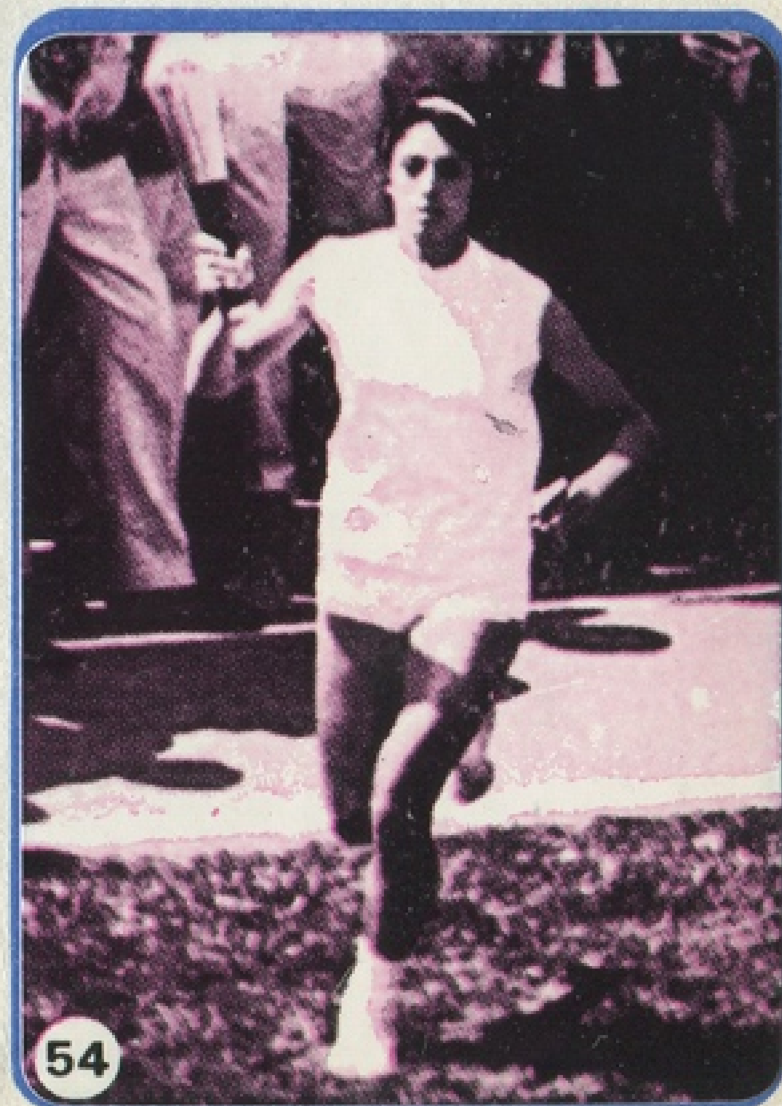
Nigdy przedtem olimpiada nie odbyła się na wysokości 2300 m nad poziomem morza! Nic dziwnego, że igrzyska stały się areną wielkich dramatów i niezwykłych rekordów. Wielcy faworyci padali bez tchu, ratowano ich tlenem z butli, karetkami odwożono do szpitala. A jednocześnie w Meksyku posypały się rekordy, o jakich nikomu się nie śniło. Bob Beamon skoczył w dal 8,90 m, co uznano za wyczyn na miarę XXI wieku. Ustanowiono aż 33 nowe rekordy świata. Konieczność startu na tak dużej wysokości zrewolucjonizowała sportowy trening. Zaczęto stosować szeroko rozmaite środki farmakologiczne w celu uzyskania lepszych wyników, często kosztem zdrowia, i dlatego też na olimpiadzie w Meksyku po raz pierwszy wprowadzono kontrolę antydopingową.

Spośród wielu bohaterów na szczególne wyróżnienie zasłu-

W tej oto specjalnie zbudowanej hali o księżycowej architekturze przeprowadzono turniej koszykówki

Znicz olimpijski w Meksyku zapaliła Enriquetta Basilio. Ten fakt miał podwójne znaczenie: po raz pierwszy w dziejach igrzysk to wyróżnienie spotkało kobietę i to w kraju, w którym równouprawnienie płci pięknej ciągle było istotnym społecznie problemem.

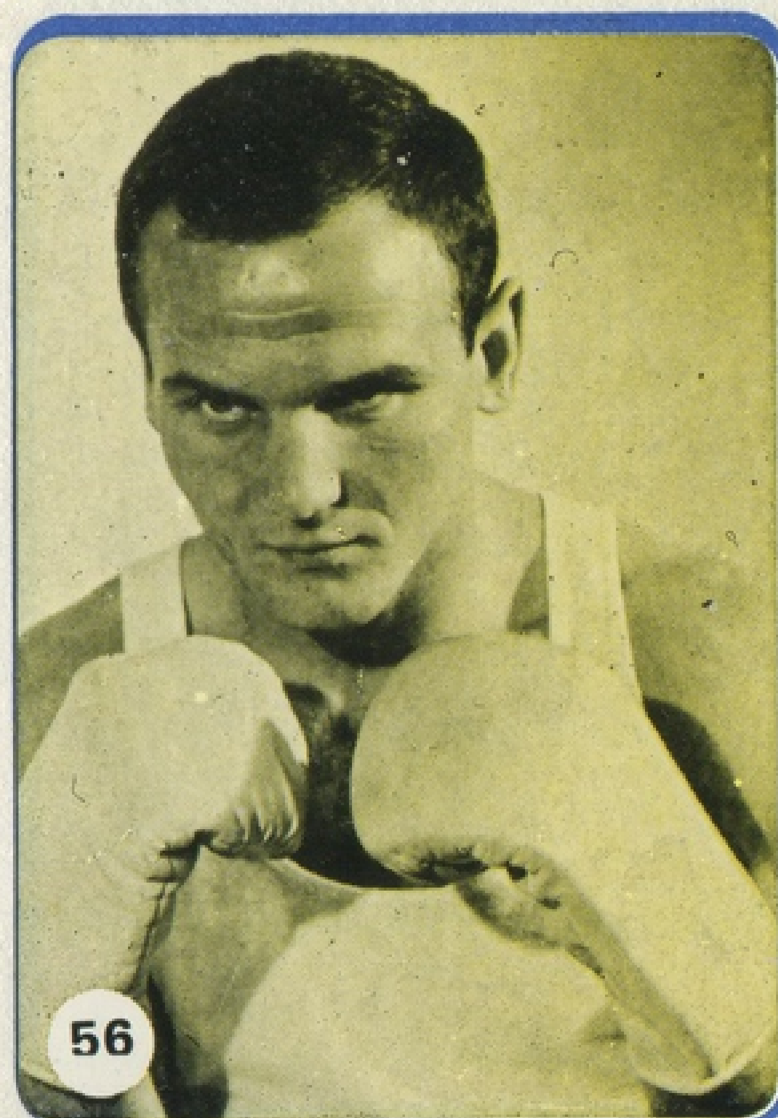
MEKSYK – 1968

żył Amerykanin All Oerter, który po raz czwarty z rzędu zdobył złoty medal w rzucie dyskiem.

Polscy sportowcy osiągnęli w Meksyku nieco słabsze rezultaty niż w Tokio. Nasza ekipa wywalczyła 18 medali, w tym 5 złotych. Doskonale spisała się Irena Szewińska, wygrywając bieg na 200 m w czasie nowego rekordu świata 22,5 s. Waldemar Baszanowski, obronił swój tytuł z Tokio i zdobył drugi złoty medal w podnoszeniu ciężarów. Warto dodać tu jeszcze, że polscy trenerzy pomogli Meksykanom w przygotowaniu się do startu na olimpiadzie i mieli poważny udział w zdobytych przez nich medalach.

Olimpiada w Meksyku potwierdziła, że w sporcie przestały się liczyć odległości i trudności klimatyczne. W XIX Igrzyskach startowało 6059 zawodników ze 111 państw.

Jerzy Kulej wpisał się na listę naszych podwójnych złotych medalistów i po zwycięstwie w Tokio obronił w Meksyku tytuł mistrza wagi lekko półśredniej w boksie.

Plakat XIX Igrzysk Olimpijskich w Meksyku.

W Meksyku runęły dawne tradycyjne podziały na potęgi i zaniedbane sportowo kraje. Zawodnicy krajów trzeciego świata ostro włączyli się do rywalizacji medalowej, a biegacze kenijscy okazali się prawdziwą rewelacją i zdobyli aż 7 medali, w tym 3 złote, na długich dystansach. Oto zwycięzcy biegu na 3000 m z przeszkodami, Kenijczycy Biwott i Kogo, którzy dosłownie fruwali nad przeszkodami.

XX IGRZYSKA OLIMPIJSKIE

Stadion olimpijski w Monachium

Olimpijska wieża telewizyjna, skąd przekazywano relację na cały świat.

Amerykański pływak Mark Spitz dokonał niebywałego wyczynu i jako pierwszy olimpijczyk zdobył w czasie jednych igrzysk 7 złotych medali. Umożliwił mu to rozbudowany program pływacki.

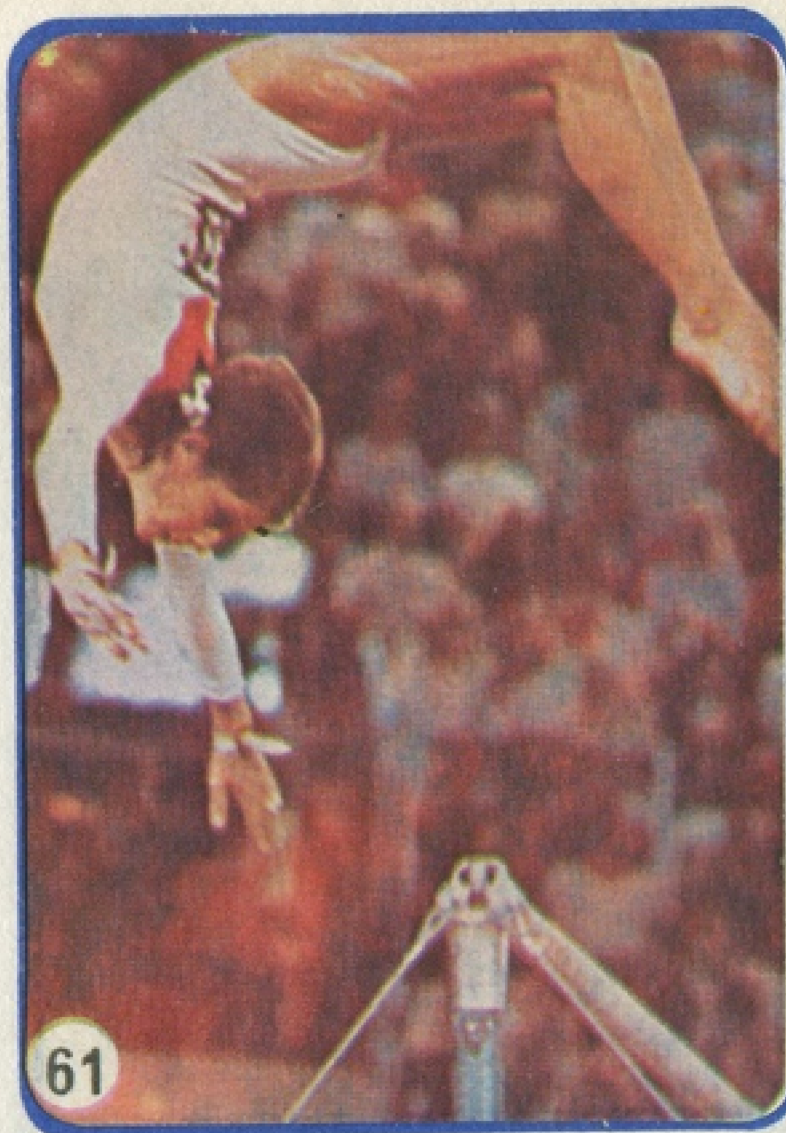

Olimpijski wyścig przybrał wprost gigantyczne rozmiary. W Monachium zbudowano olbrzymi kompleks obiektów sportowych przykrytych plexiglasowym dachem. Wioska olimpijska wzniesiona obok była w istocie zakutą w żelbeton supernowoczesną dzielnicą. Na starcie stanęło 7863 zawodników ze 121 państw. W walce o medale 72 razy poprawiano rekordy świata! Szwed Gunnar Larsson wygrał w pływaniu 400 m stylem zmiennym w czasie 4.31,981 s, o dwie tysięczne sekundy przed Amerykaninem Mc Kee. Klaus Wolfermann z NRF w ostatniej kolejce rzucił oszczepem o 2 cm więcej i wyprzedził J. Łusisa (ZSRR). Była to olimpiada komputerów i precyzji, a jednak zegar odmierzający czas finałowego meczu w koszykówce pomylił się o 3 sekundy. Amerykanie już święcili triumf 50:49, a jednak po wznowieniu gry złoty medal wywalczyli zawodnicy radzieccy, przełamując wieloletnią hegemonię rywali. Kończyły się zresztą w ogóle wieloletnie panowania w poszczególnych konkurencjach. Radziecki sprinter Walery Borzow wygrał 100 m i 200 m. Wolfgang Nordwig z NRD zwyciężył w skoku o tyczce, w której od Aten triumfowali Amerykanie. Władysław Komar przełamał ich panowanie w pchnięciu kulą. Bułgarzy wyprzedzili Rosjan w podnoszeniu ciężarów, a bokserzy Kuby okazali się nie do pokonania dla dawnych mistrzów. Dla Polski była to udana olimpiada, zdobyliśmy 21 medali, w tym 7 złotych. Po raz pierwszy wielki międzynarodowy sukces odnieśli nasi piłkarze, wygrywając w finale z trzykrotnymi mistrzami olimpijskimi Węgrami 2:1.

MONACHIUM – 1972

Przebieg tej wspaniałej olimpiady zakłóciły jednak tragiczne zajścia. Terroryści wykorzystali igrzyska, zatrzymali zakładników, próba odbicia zakończyła się ich śmiercią. Sens kontynuowania zawodów stanął pod znakiem zapytania. Ruch olimpijski znalazł jednak w sobie tyle siły, aby przemóc tę przeszkodę, igrzyska potoczyły się dalej. Przyczyną wypadków były bowiem panujące na świecie stosunki, a nie sport.

Jedną z największych atrakcji olimpiady stała się zupełnie nieoczekiwanie gimnastyka kobiet. Młodziutkie gimnastyczki radzieckie zademonstrowały ćwiczenia, które łączyły akrobatykę z baletem, sport ze sztuką. 17-letnia Olga Korbut zadziwiła świat saltem w tył na równoważni i zdobyła 3 złote medale.

Plakat XX Igrzysk Olimpijskich w Monachium

Polska drużyna piłkarska

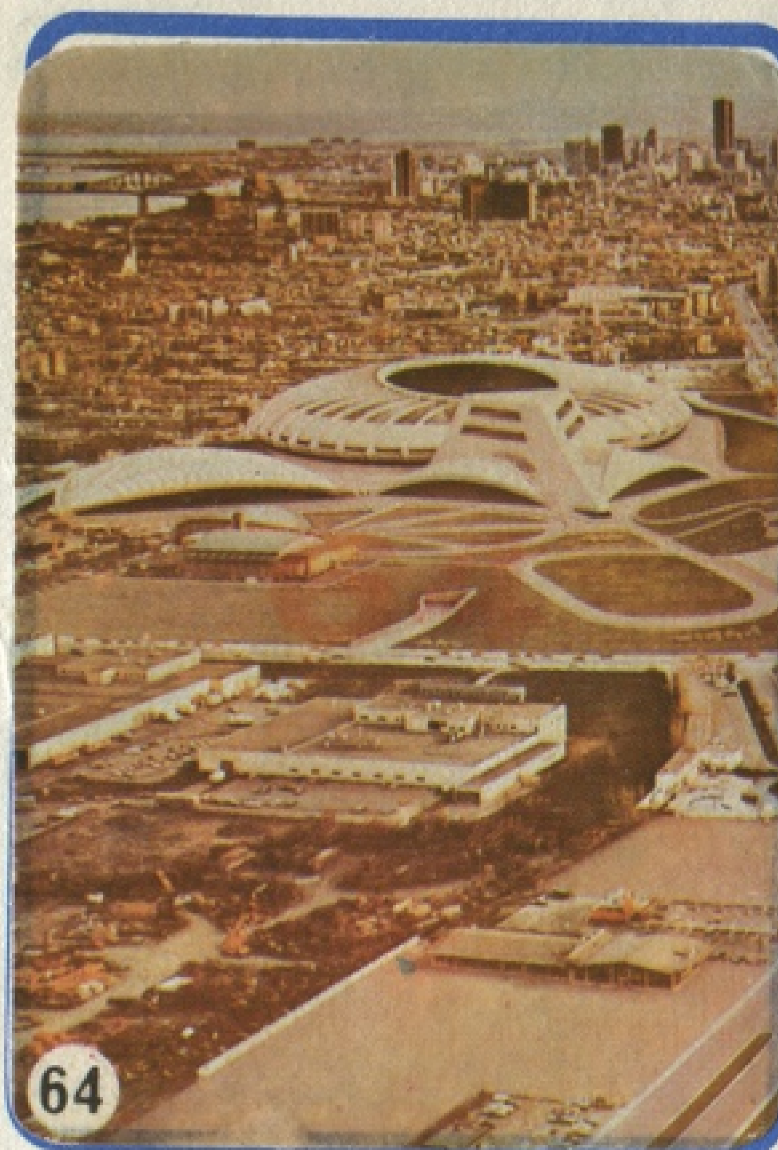

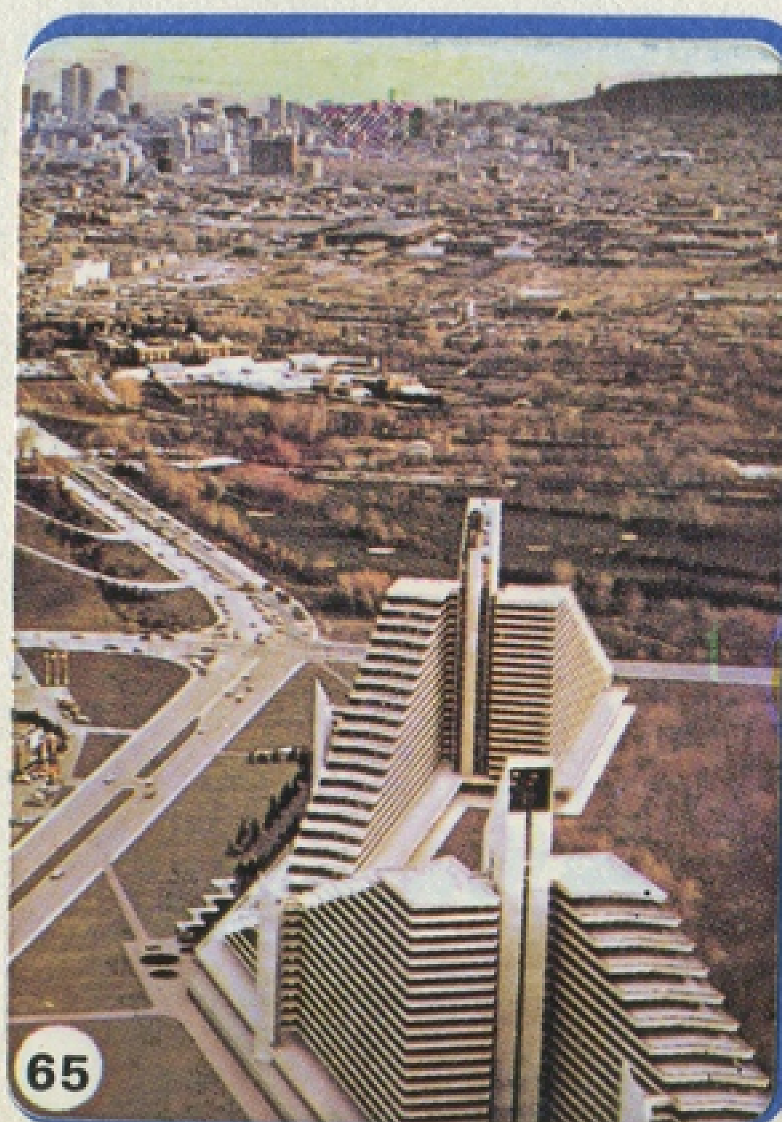
XXI IGRZYSKA OLIMPIJSKIE

Kanadyjczycy doskonale przygotowali igrzyska, ale nie ze wszystkim zdążyli na czas. Ciągłe strajki budowlanych uniemożliwiły wykończenie stadionu olimpijskiego i zbudowanie wieży, na której miał zawisnąć dach.

Charakterystyczny kształt budynków wioski olimpijskiej zjednał im nazwę piramid.

Nad Montrealem zaciążył cień monachijskich wydarzeń. Najważniejszą sprawą stało się zapewnienie bezpieczeństwa olimpijczykom. Wszystkie obiekty i wioska były otoczone gęstymi kordonami policji. Igrzyska odbywały się pod specjalnym nadzorem. Nie mogło to jednak przeszkodzić bojkotowi olimpiady przez 26 państw afrykańskich, które wycofały się w ostatniej chwili przed rozpoczęciem igrzysk. Była to demonstracja wymierzona przeciwko tolerowaniu przez MKOL sportowych kontaktów Nowej Zelandii z rasistowską RPA.

Zawody obfitowały w wydarzenia, które nie miały dotąd miejsca w dziejach igrzysk. W gimnastyce 15-letnia Rumunka Nadia Comaneci aż 7 razy dostała najwyższą notę 10 punktów. W pływaniu Amerykanin Jim Montgomery jako pierwszy człowiek uzyskał na 100 m czas poniżej 50 sekund, dokładnie 49,99 s. Fenomenalny kubański biegacz Alberto Juantorena prowadzony przez polskiego trenera Z. Zabierzowskiego wygrał 400 m i 800 m. Tatiana Kazankina z ZSRR zwyciężyła w biegach na 800 m i 1500 m. Po raz pierwszy też uległ zmianie tradycyjny układ sił i ekipa USA ustąpiła drugiego miejsca w nieoficjalnej punktacji zespołowej reprezentacji NRD. Polska ekipa odniosła również ogromny sukces. Wysłaliśmy do Kanady liczną drużynę, atakowaliśmy szerokim frontem i zdobyliśmy najwięcej medali — 26, w tym 7 złotych.

MONTREAL – 1976

Zwycięstwo młodziutkiego Jacka Wszoły nad rekordzistą świata Dwightem Stonesem w skoku wzwyż było jedną z największych sensacji olimpiady.

Fiński biegacz Lasse Viren nawiązał do wielkich tradycji Nurmiego i, podobnie jak w Monachium, wygrał również w Montrealu biegi na 5 km i 10 km. W ciągu czterech lat zdobył na dwóch olimpiadach 4 złote medale na długich dystansach.

W 12 lat po swoim debiucie olimpijskim w Tokio Irena Szewińska odniosła zwycięstwo w biegu na 400 m, ustanawiając nowy rekord świata 49,29 sek. Ogółem w swojej karierze pani Irena zdobyła 3 złote, 2 srebrne i 2 brązowe medale.

Plakat XXI Igrzysk Olimpijskich w Montrealu

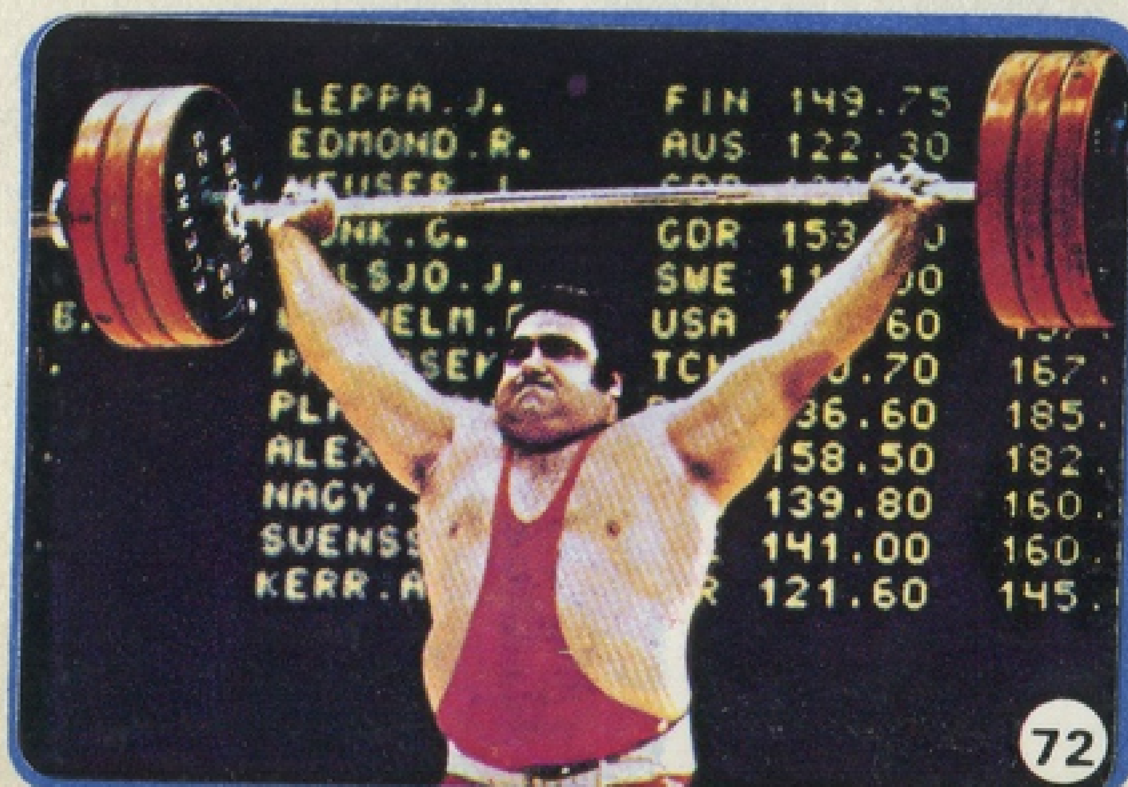
XXII IGRZYSKA OLIMPIJSKIE

Stadion olimpijski na Łuznikach w Moskwie. Tu w dniu 15 lipca 1980 roku zapłonie znicz olimpijski.

Wiktor Saniejew trzykrotnie zdobył tytuł mistrza olimpijskiego w trójskoku. Króluje w tej konkurencji od 1968 roku, kiedy to w Meksyku wywalczył swój pierwszy złoty medal i ustanowił rekord świata 17,30 m.

Najsilniejszy człowiek świata Wasyli Aleksejew zdobył w Monachium swój pierwszy złoty medal podnosząc w trójboju 640 kg. W Montrealu obronił swą pozycję, z tym, że w zmniejszonym o jedną konkurencję dwuboju uzyskał 440 kg.

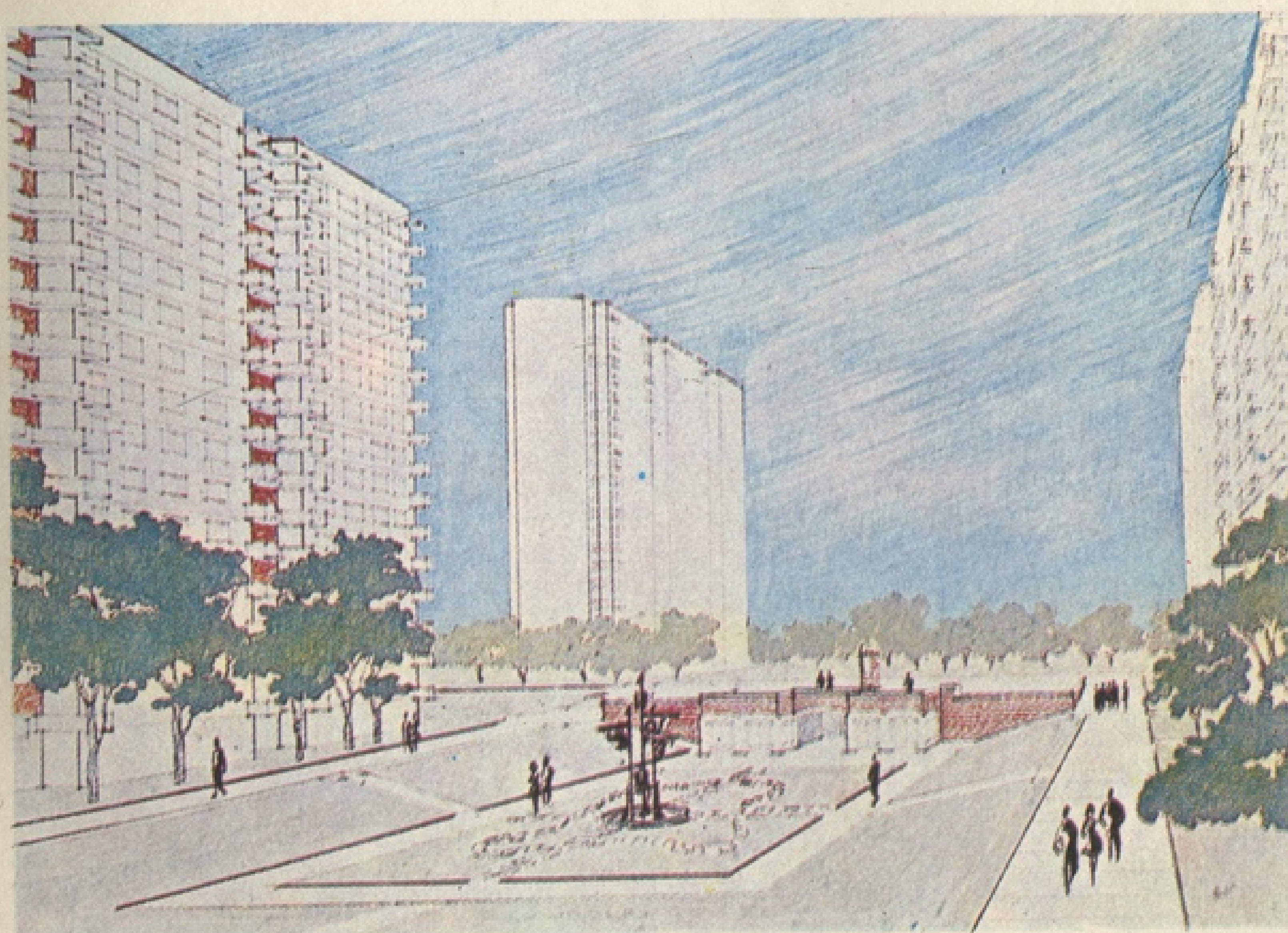
Cały świat z ogromnym zainteresowaniem czeka na moskiewską olimpiadę. Sportowcy radzieccy po raz pierwszy wzięli udział w igrzyskach olimpijskich dopiero w 1952 roku i od razu znaleźli się w ścisłej czołówce. Od tego czasu, aż do startu w Montrealu, zdobyli ogółem na letnich i zimowych olimpiadach 801 medali, w tym 309 złotych. Niemal we wszystkich dyscyplinach zawodnicy ZSRR odgrywają wybitną rolę. Podstawą osiągnięć i rekordów świata jest faktyczne, szerokie upowszechnienie sportu w Związku Radzieckim. Na wszystkich imprezach sportowcy radzieccy wyróżniają się postawą i koleżeńskością. Ich start zawsze budzi ogromne zainteresowanie. I to jest pierwsza przyczyna zainteresowania. Jest i druga. Będzie to pierwsza olimpiada rozgrywana w kraju socjalistycznym, ważny egzamin z organizacyjnej sprawności, a także z gościnności. Tej ostatniej nie trzeba szerzej reklamować, jest dobrze znana w świecie. Jeśli idzie natomiast o organizowanie imprez sportowych, to warto przypomnieć, że co 4 lata odbywają się w Moskwie finały Spartakiady ZSRR, w której startuje 9-10 tysięcy zawodników, a więc więcej niż na igrzyskach! W ZSRR odbyły się też już niejedne mistrzostwa Europy czy świata. Gospodarze mają więc duże doświadczenie. A ponadto intensywnie się przygotowują do olimpiady. Rozbudowany został piękny kompleks sportowych obiektów na Łużnikach. Powstały nowe boiska, pływalnie, tory regatowe i hale, a także ogromny kryty stadion na 45 tysięcy miejsc.

MOSKWA – 1980

Ponadto Moskwa przygotowuje się do przyjęcia setek tysięcy turystów z całego świata i radzieckich republik. Powstają nowe hotele, unowocześnia się miasto. Dla gości oraz olimpijczyków przygotowuje się również atrakcyjny program kulturalny i turystyczny. Wszystko wskazuje, że będzie to kolejna niezapomniana olimpiada, która przyczyni się do umocnienia przyjaźni i pokoju.

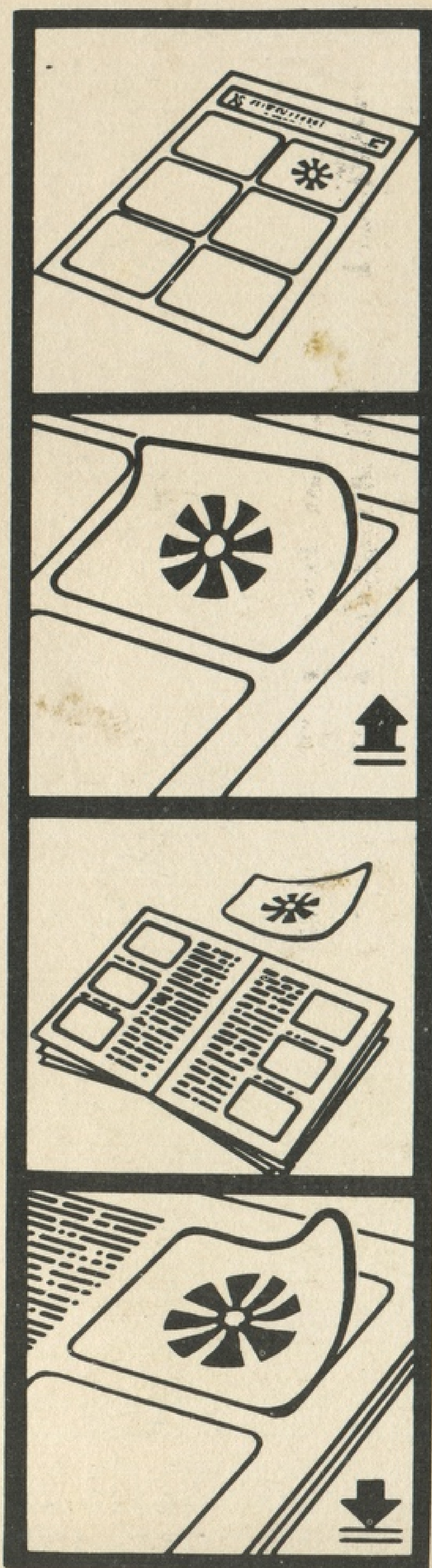

Projekt wioski olimpijskiej w Moskwie

INSTRUKCJA

CENA ZŁ. 15,–

STARE SAMOCHODY

SAMOLOTY NA KTÓRYCH WALCZYLI POLACY

POCZET KRÓLÓW POLSKICH

PTAKI POLSKI

GWIAZDY MUZYKI ROZRYWKOWEJ

KONTYNENTY AFRYKA

NOWOŚC DLA KOLEKCJONERÓW

Pragniemy zaoferować Wam, za pośrednictwem doskonałych graficznie ilustracji samoprzylepnych i starannie opracowanych zeszytów, stanowiących rodzaj klaserów o różnorodnej tematyce, wydawnictwo mogące zastąpić podręczne, bogato ilustrowane encyklopedie.

Mamy nadzieję, że wielu kolekcjonerów z zadowoleniem przyjmuje proponowaną przez Krajową Agencję Wydawniczą formę gromadzenia ciekawych, a nierzadko unikalnych zbiorów, jakie zamierzamy zaoferować.

Przekonani, że nasza nowa propozycja zostanie przyjęta z zainteresowaniem, życzymy, aby znalazła ona miejsce w Waszej bibliotece jako źródło wiadomości z wybranej dziedziny.